

Situació Catalunya

Segon semestre 2010

Anàlisi Econòmica

- L'economia global creix recolzada en el món emergent, però amb dilemes de política econòmica.
- Les tensions financeres a Europa continuen sent un factor de preocupació.
- Encara que les perspectives milloren, l'economia espanyola es manté a l'espera d'una recuperació sostinguda.
- Catalunya: a la debilitat de la demanda se suma un ajust fiscal intens.
- El turisme: un sector que situa Catalunya al món, i amb possibilitats de continuar creixent.
- Estimacions en temps real del PIB regional: resultats per a Catalunya.

índex

A. Resum	3
B. Entorn exterior.....	5
C. Economia catalana.....	12
D. Turisme	19
E. Estimacions en temps real del PIB regional: resultats per a Catalunya.....	29
F. Quadres	34

Data de tancament: 25 de novembre de 2010

A. Resum

El retorn de les turbulències financeres i, en particular, les referents al deute sobirà dels països perifèrics en les últimes setmanes de novembre, posen de manifest que les economies desenvolupades i, en concret, l'espanyola, no poden relaxar-se en els processos de reforma i consolidació fiscal. Certament, la millora observada en les tensions financeres fins l'octubre reflectia que les reformes estructurals activades a la majoria dels països anaven en la bona direcció, així com l'efecte positiu de les proves d'esforç, en general, de l'increment de la informació oferida als inversors. El rebot de les primes de risc i de les rendibilitats exigides al deute sobirà, particularment a Europa i als països perifèrics, reflecteix que les respostes s'estan produint, però a un ritme massa lent i amb senyals polítics que mostren la manca d'acord sobre les línies d'actuació.

En aquest entorn, el món podria mostrar una lleugera desacceleració del seu creixement, que afecta tant els EUA com Europa. Les economies emergents es mantindran sòlides, però els països desenvolupats es veuen afectats per la necessitat d'ajustos de caràcter estructural, que mantindran la demanda dèbil. La política monetària, per tant, es mantindrà expansiva durant molt de temps, recolzada per unes febles pressions inflacionistes, per la dificultat d'aplicar estímuls addicionals en matèria de política fiscal i per la necessitat de continuar amb el procés de despallanquejament en el sector privat.

A Espanya, els avenços de les reformes estructurals, com la del mercat laboral, i la publicació de les proves d'esforç del sistema financer, més aclaridors que en d'altres països, han permès que els indicadors de risc de l'economia es desacoblessin del comportament de Grècia, Irlanda o Portugal, reflectint les diferències de la nostra economia amb les de la resta dels països perifèrics europeus. No obstant, i com ha posat de manifest la nova crisi iniciada en les últimes setmanes, cal continuar avançant en el procés de reformes estructurals, en les quals l'economia espanyola es troba encara força endarrerida. En aquest número de la revista, precisament, s'incorpora una anàlisi de la posició estructural de les economies europees, i de com aquesta afecta tant el creixement i el benestar com les primes de risc cotitzades als mercats financers. En ambdós casos, l'impacte de les rigideses econòmiques és clar, i per tant aquest avanç s'ha de produir sense pausa i sense dilació.

Les xifres de l'economia espanyola, tot i que pendents de quin podria ser l'impacte d'aquesta nova crisi de deute, reflecteixen que en el tercer trimestre es produí un estancament en el procés de recuperació del creixement. Aquest estancament, però, mostra que l'impacte de la consolidació fiscal aplicada en el segon semestre (en particular, l'increment de l'IVA) s'hauria reflectit en el consum, però de forma menys pronunciada del que era previst. Això podria indicar, en part, que la translació de l'impost a preus no s'ha produït en la seva totalitat, tant per la debilitat de la demanda com perquè bona part del consum d'estiu (vacances) s'anticipa, esquivant per tant l'alça de preus d'aquesta temporada, mentre que en d'altres productes, com els automòbils, la coincidència de la finalització dels programes d'ajuts i l'increment impositiu sí hauria tingut efecte. A la pràctica, això suposa que el consum podria mantenir-se dèbil durant algun trimestre més, en la mesura en què el procés de translació de l'impost no hagi finalitzat. La bona temporada turística hauria recolzat aquest comportament, compensant, en part, els ajustos interns.

Respecte de l'economia catalana, la informació de què es disposa ara assenyala que durant l'estiu s'hauria experimentat un cert estancament. L'avanç de creixement del PIB publicat pel Departament d'Economia i Finances reflecteix que Catalunya hauria crescut una dècima en termes inter trimestrals, equivalents a un zero en termes interanuals. Les dades disponibles per al quart trimestre tant d'indicadors estadístics oficials com de l'Enquesta sobre l'Activitat Econòmica BBVA mostren que, en el quart trimestre, el comportament podria evolucionar lleugerament millor en termes de demanda interna, però que la demanda externa comença a mostrar símptomes d'esgotament, que continuaran el proper any en la mesura que el creixement mundial es desacceleri. A mig termini, però, l'ajustament de l'economia catalana, inclòs el sector públic, mantindrà la demanda deprimida, el que portarà a què, en el proper any, la contribució del sector exterior al creixement de l'economia catalana s'incrementi.

La revista incorpora una anàlisi sobre un sector que posiciona Catalunya al món: el turisme. Tot i que el pes del turisme en l'activitat econòmica catalana és relativament reduït (si es compara Catalunya amb altres zones turístiques) aquesta Comunitat se situa com una de les potències mundials en el sector, i en els últims anys, els canvis experimentats han afavorit una major captació de valor afegit i, tot i que incipientment, una disminució de l'estacionalitat, el que pot afavorir que l'aportació del sector es mantingui positiva en el creixement a futur. Els canvis per mantenir la posició competitiva, no obstant, han de continuar donat l'entorn de competència creixent existent en el sector.

Finalment, en aquesta revista es presenta un model integrat de creixement del PIB per a les diferents Comunitats Autònomes desenvolupat per BBVA Research amb els resultats que aquest model ofereix per a Catalunya. El model plantejat integra els indicadors disponibles per a cadascuna de les Comunitats Autònomes, inclosa la comptabilitat trimestral, quan es disposa d'ella, el PIB d'Espanya i el de la UEM, el que permet fer previsions trimestrals del PIB de cadascuna de les comunitats compatibles tant amb la Comptabilitat Regional publicada per l'INE com, si és el cas, amb les de les Comunitats Autònomes, permetent realitzar escenaris de comportament regional consistents amb el del conjunt de l'economia espanyola. Els avantatges d'un model d'aquesta mena, per a institucions que treballen a tot el territori nacional o per realitzar comparatives del comportament, en un entorn en què els desequilibris afecten de forma diferenciada a les Comunitats Autònomes, són evidents i entenem que afavoreix el coneixement del que succeeix en les diferents economies regionals.

B. Entorn exterior

L'economia global segueix creixent amb força, fonamentalment als països emergents, mentre que les preocupacions cícliques i financeres predominen entre les economies avançades

El creixement mundial segueix sent fort, i s'espera que s'assoleixi el 4,7% en 2010 i el 4,1% en 2011. Aquest bon comportament es deu fonamentalment a la solidesa de les economies emergents, amb Àsia al capdavant, que s'han vist menys afectades per la crisi financera i, per tant, s'han recuperat amb major rapidesa. Per contra, les renovades preocupacions pel cicle als Estats Units s'han unit a les preocupacions financeres que segueixen predominant a Europa, on els ajustaments macroeconòmics i financers s'han iniciat però encara segueixen pendents. Així, les perspectives per a l'economia mundial durant els propers dos anys continuen mostrant diferències rellevants entre el creixement de les economies avançades i les emergents, fins i tot encara que en algunes d'aquestes últimes, particularment Xina, les autoritats econòmiques estiguin iniciant una desacceleració controlada que disminuirà el risc de reescalfament de les seves economies.

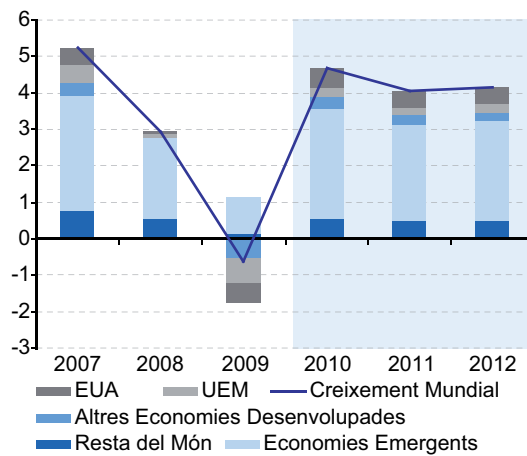
La política monetària de les economies avançades serà expansiva durant molt temps, afegint pressió sobre els tipus de canvi a tot el món, i els mercats emergents s'enfronten cada vegada a majors dilemes de política econòmica derivats del sòlid creixement experimentat, de l'abundant liquiditat mundial i de les intervencions canviàries en altres àrees

Les perspectives de creixement molt baix i d'unes febles pressions inflacionistes en les economies avançades es traduiran en uns baixos tipus d'interès durant un període perllongat de temps en les tres principals economies avançades (Estats Units, Europa i Japó). No obstant això, en un context marcat per unes renovades preocupacions cícliques i per l'escàs espai per a estímuls fiscals addicionals, l'atenció dels mercats se centra en la nova ronda de mesures no convencionals d'expansió monetària, i les expectatives d'aquest nou augment de la liquiditat han reduït el tipus de canvi del dòlar de forma generalitzada. De cara al futur, atès que la major part de les mesures d'expansió monetària ja han estat descomptades pels mercats, el tipus de canvi euro-dòlar dependrà en major mesura de les perspectives relatives de creixement (que afavoreixen els EUA enfront de la UEM), però també de la percepció de la política monetària en ambdues àrees i de l'evolució dels fluxos d'inversió. Al mateix temps, esperem que es continuï mantenint les pressions alcistes sobre els tipus de canvi de les economies emergents a causa de l'augment de la liquiditat global, de la major solidesa dels seus fonaments econòmics i dels diferencials positius de rendibilitat que afavoreixen les noves entrades de fluxos de capital.

Tant Àsia com Llatinoamèrica, on la demanda interna privada està substituint els estímuls de les polítiques econòmiques com a font principal de la recuperació, s'enfronten a uns dilemes cada vegada majors en matèria de política monetària i canviària, amb un debat entre refredar la forta demanda interna i evitar així les fortes entrades de capital o mantenir la seva competitivitat pel que fa als mercats estrangers. Tenint en compte la relativa falta de flexibilitat dels tipus de canvi a Xina (i en menor mesura a la resta d'Àsia), Llatinoamèrica s'enfronta a haver d'assumir una part significativa de l'ajustament, fins al punt que les futures apreciacions en els tipus de canvi començaran a constituir un problema per al creixement. Això posa de manifest la importància d'aplicar una major flexibilitat en matèria de tipus de canvi a Àsia (particularment a Xina), per proporcionar un major marge d'actuació de política econòmica a la resta del món.

Gràfic 1

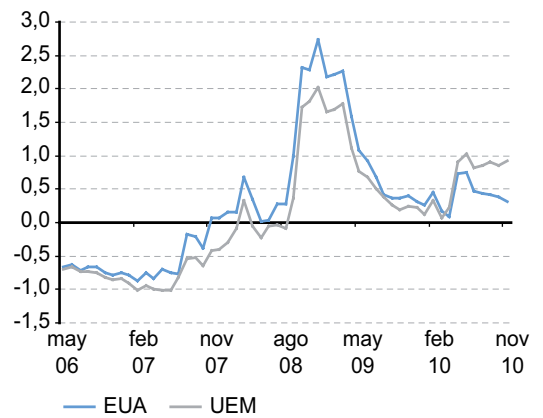
Creixement del PIB global i contribucions (%)

Font: BBVA Research

Gràfic 2

Índex de tensions financeres BBVA

Font: BBVA Research

El creixement als Estats Units mantindrà la seva debilitat a causa del procés continuat de despallanquejament de les llars, si bé és molt improbable que es produeixi una recaiguda en la recessió

Als EUA, la debilitat observada en la demanda interna com a resultat de l'esgotament de l'estímul fiscal, del procés de despallanquejament que estan duent a terme les llars, i de la inestabilitat del mercat laboral, confirmen la lentitud en la recuperació de la despesa privada. Així, encara que les recents preocupacions sobre la situació del sector immobiliari als EUA semblen ser excessives, els llastos existents sobre el consum i la baixa probabilitat que es produeixin nous estímuls fiscals impliquen una sortida de la crisi a un ritme molt menor a l'experimentat en cicles anteriors. Si bé la possibilitat que es produeixi una recaiguda en una nova fase de recessió és altament improbable, la desacceleració de la recuperació i la falta de solidesa de la demanda interna induirà els EUA a una nova expansió monetària que pot interpretar-se, en part, com una fórmula per exercir una pressió cada vegada major sobre la resta del món per augmentar, també, la seva demanda agregada.

A Europa s'han produït canvis importants després dels decisius avanços experimentats en matèria de consolidació fiscal, les mesures adoptades per recolzar els governs amb majors dificultats i les proves de resistència del sector financer

Les dades de comptabilitat nacional del segon trimestre a la zona euro van sorprendre fortament a l'alça, amb un creixement de l'1% en taxes intertrimestrals sustentat, fonamentalment, en les exportacions netes i en l'estirada que aquestes van exercir sobre la inversió. El consum privat gairebé no va créixer, per la qual cosa es mantenen els dubtes sobre la sostenibilitat de la recuperació a mitjà termini.

Els mercats han començat a diferenciar entre els diferents actius sobirans, reduint així el risc que es produeixi un esdeveniment sistèmic. Així mateix, els mercats financers han començat a obrir-se, encara que de manera selectiva, però els mercats de deute sobirà a Europa segueixen molt tensionats, essent la principal font de risc de la regió. A més, la recent apreciació de l'euro constitueix un repte cíclic afegit, atès que les economies europees que han experimentat un millor comportament durant els últims trimestres s'han vist recolzades per la demanda externa. Això implica que sigui encara més important continuar abordant amb decisió les fonts de vulnerabilitat macroeconòmica de la regió, com són la sostenibilitat fiscal i els desequilibris externs, evitant, a més, nous retards en la reestructuració de la part més feble dels sistemes bancaris. A la vegada, per poder sostenir el creixement a llarg termini, serà fonamental dur a terme noves reformes estructurals i institucionals que són no només necessàries per millorar la capacitat productiva, estimular la creació d'ocupació i augmentar el benestar a llarg termini, sinó també per facilitar la consecució dels objectius d'estabilitat pressupostària a mitjà i llarg termini.

Davant els reptes de consolidació fiscal, recuperació de la confiança del sistema financer i reestructuració bancària, el panorama que es presenta pels dos propers anys a Europa segueix sent el d'una recuperació relativament lenta en el conjunt de la zona, encara que amb diferències importants

entre els països del nucli europeu, que han acumulat menors desequilibris durant l'expansió i que s'estan beneficiant més de l'estirada de la demanda externa (fonamentalment, del món emergent), i els països de la perifèria, amb ajustaments més importants que dur a terme. I fins i tot en el nucli d'Europa, mentre l'impuls no es traslladi des de la demanda externa cap a una recuperació decidida del consum i la inversió –alguna cosa que, de moment, no s'albira clarament- la recuperació no tindrà suficient inèrcia per ser autosostinguda. Al conjunt de la zona euro s'espera un creixement per sobre de l'1% en 2011, després d'aconseguir probablement l'1,6% aquest any, amb major impuls a Alemanya que a França i als països perifèrics. La inflació es mantindrà per sota del 2%, ja que la bretxa de producció és encara bastant àmplia.

Els problemes de desconfiança sobre les economies europees, i en particular sobre els seus sistemes financers i la sostenibilitat del deute públic, es mantenen com un risc de primera magnitud sobre el creixement d'aquesta àrea. Els esdeveniments recents d'Irlanda, amb un rescat que finalment s'aprova, posen de manifest la necessitat de millorar de forma continuada la informació econòmica, sobre els sistemes financers i els comptes públics, i l'obligació de prendre mesures contundents i creïbles que permetin guanyar la confiança dels mercats, davant el risc que les mesures s'hagin de posar en marxa, finalment, arrossegades pels esdeveniments i costos substancialment superiors.

El pla de rescat a Irlanda, en què s'han involucrat fins ara la Comissió Europea, el Fons Monetari Internacional, el Regne Unit i Suècia, contempla ajuts per un import de 90 mil milions d'euros (en els quals s'inclouen tant els ajuts al sector públic com al sector financer), però no obstant això, la reacció dels mercats ha estat de decepció, el que dona com a resultat un encariment del deute que incrementa les dificultats per sortir de la crisi. En qualsevol cas, els efectes de la crisi no només s'observen a nivell de finançament, sinó també a nivell real, i després d'haver estat durant anys uns dels països amb una immigració més rellevant, Irlanda s'ha convertit novament, en l'últim any, en un país d'emigració, no només per als immigrants que havien arribat amb el boom econòmic sinó també per als nacionals. La retallada de prestacions socials, l'increment d'impostos necessari per afrontar els pagaments derivats dels ajuts i les perspectives que mostra el mercat laboral estan fent que, en l'últim any, prop de 100 mil persones hagin abandonat Irlanda, un 42% d'elles nacionals.

Tot i que la situació no és comparable, ni en termes de dificultats del sector financer ni de comptes públics, la diferenciació i l'aclariment sobre les possibilitats de sortir de la crisi es converteix, ara, en un repte de primera magnitud per als països europeus, i especialment per a aquelles economies que han patit ajustaments de primera magnitud o que mostren desequilibris rellevants, i que han de recórrer al finançament extern per recuperar el creixement o mantenir la seva capacitat de pagament. En aquesta situació semblen trobar-se, països com Portugal, Itàlia o Espanya, i, per tant, calen mesures contundents que mostrin la resolució dels governs i les empreses d'aplicar les reformes que permetin recuperar el creixement garantint la sostenibilitat dels comptes públics.

Quadre 1

Necessitat de Reformes Estructurals en Països Desenvolupats *

Mitjà termini	ALE	FRA	HOL	BEL	ITA	ESP	POR	GRE	AUT	FIN	IRL	DIN	SUE	R.U.	EUA	JAP	Mitja
Mercat de treball	2	3	2	2	3	3	3	3	2	1	1	1	2	1	1	1	1,9
Regulacions empreses	2	2	1	3	2	3	2	3	2	2	1	1	1	1	1	2	1,8
Regulacions de xarxes	1	2	1	1	2	1	2	3	1	2	3	1	1	1	1	2	1,6
Venda minorista	1	2	1	3	2	2	2	3	3	2	1	2	1	1	2	1	1,8
Serveis professionals	3	2	1	2	3	2	2	3	2	1	1	1	1	1	1	1	1,7
Llarg termini																	
Institucions i contractes	1	2	1	2	3	2	3	3	1	1	2	1	2	1	2	2	1,8
Capital humà	2	2	1	1	3	3	3	3	2	1	1	1	1	2	2	1	1,8
Infraestructures	1	1	1	2	3	1	2	3	2	2	3	1	1	1	1	1	1,6
Innovació	1	1	1	1	2	3	3	3	2	2	2	1	1	1	1	1	1,6
Mitjana	1,6	1,9	1,1	1,9	2,6	2,2	2,4	3,0	1,9	1,6	1,7	1,1	1,2	1,1	1,3	1,3	1,7

* Indicador de la capacitat estructural (HSSI) de 16 economies avançades, a partir de la informació proporcionada per l'FMI (FMI (2010), Regional Economic Outlook: Europe. Washington). Per transformar l'indicador qualitatiu en un altre quantitatiu, s'han assignat valors d'1 a 3 per a cadascuns dels tres nivells que considera l'FMI, on una major puntuació indica una major necessitat d'implementar reformes estructurals. D'aquesta manera, és possible obtenir una puntuació mitjana per a cada país i per a cadascun dels nou indicadors que es presenten.

Font: FMI i BBVA Research

L'economia espanyola continua estancada, tot i que s'ha produït una millora en les expectatives gràcies al millor comportament de les variables que condicionaven les perspectives de creixement a curt termini

A Espanya, després d'haver tancat el primer semestre de l'any en positiu, l'economia afrontava la possibilitat de tornar a registrar taxes de creixement intertrimestral negatives. Aquestes expectatives es fonamentaven en quatre elements que condicionaven el moment conjuntural de l'economia: la persistència de la incertesa i de la volatilitat als mercats financers, el debilitament previst de les exportacions davant l'esgotament d'impulsos fiscals a Europa, l'esperada acceleració del procés de consolidació fiscal a Espanya des de finals de 2T10 i la debilitat de la demanda domèstica privada com a conseqüència dels processos d'ajustament en marxa. Si bé aquests elements continuen presents, aquestes expectatives negatives inicials no s'haurien confirmat, i en el tercer trimestre l'economia espanyola es mantingué estancada (0%). A més, encara que continuen existint incerteses als mercats financers, s'ha observat una clara diferenciació positiva dels actius espanyols respecte dels d'altres països europeus i, durant un temps, una suavització de les tensions de liquiditat, la qual cosa, donades les necessitats de finançament de l'economia espanyola i la seva dependència dels mercats de capital estranger, ha suposat una menor pressió negativa sobre el creixement que la prevista al començament del 3T10. En segon lloc, l'economia europea, principal motor de les exportacions espanyoles, ha registrat una recuperació major de l'esperada. En tercer lloc, la consolidació fiscal podria estar tenint un impacte negatiu menor al que s'hagués produït en cas de no haver-se vist acompanyada d'accions com la reforma laboral o la reestructuració del sistema financer. Finalment, malgrat la debilitat d'alguns dels seus fonamentals, la demanda interna va tenir un comportament bastant positiu durant el primer semestre, per sobre del que pot explicar-se per l'anticipació de les decisions de despesa com a conseqüència de l'augment de l'IVA a partir de juliol. Aquesta evidència és consistent amb la visió de BBVA Research sobre els efectes que s'esperaven de la consolidació fiscal, tal com es va presentar en la nostra revista de juny.

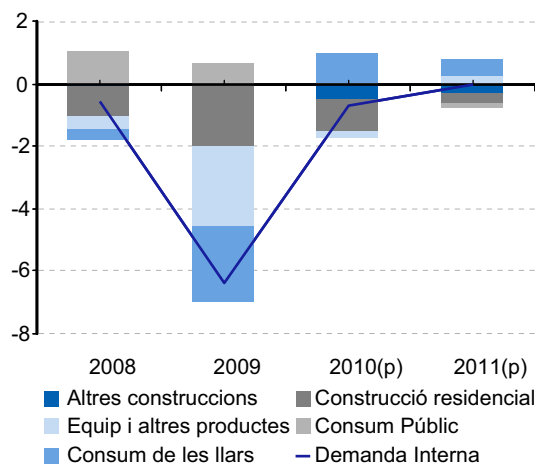
En tot cas, a curt termini l'economia continua estancada, amb taxes de creixement insuficients per generar ocupació, i es mantenen els dubtes respecte la sostenibilitat d'alguns dels factors que han estat darrere del millor comportament de l'economia durant els últims mesos. En particular, pel costat extern, la incertesa als mercats financers és encara elevada, mentre que la recuperació a Europa podria veure's afectada negativament per diversos factors tals com l'apreciació de l'euro, la consolidació fiscal o la lentitud del procés de reestructuració d'algunes entitats financeres. A nivell domèstic, l'augment de la demanda interna durant la primera meitat de l'any pot explicar-se, en la seva majoria, per factors transitoris tals com un menor estalvi amb motiu de precaució, en un context de menor incertesa, i un avançament de les compres provocat per la implementació d'algunes mesures de consolidació fiscal (per exemple, l'augment de l'IVA, la finalització del Pla 2000E i l'eliminació de la deducció per compra d'habitatge al començament de 2011). Addicionalment, la necessitat de continuar amb el procés de consolidació fiscal de manera rigorosa per part de totes les AA.PP. suposarà que la contribució de la despesa pública al creixement sigui negativa, la qual cosa unida als ajustaments en marxa de l'economia espanyola faran que, encara que positiu, el creixement es mantingui encara feble durant 2011. Com a conseqüència de tots aquests elements, en aquest nou escenari el PIB es contrauria prop d'un 0,2% en el conjunt de 2010.

Mentre que fins al mes d'octubre s'observava un alleujament de les tensions de liquiditat, millorant el panorama extern per l'economia espanyola, en les últimes setmanes les tensions s'han incrementat, assolint nous màxims en les primes de risc

Durant l'últim trimestre, els mercats financers europeus han estat marcats per un nou episodi de risc perifèric, en aquest cas derivat del repunt de la prima de risc d'Irlanda associat al cost de rescat del seu sistema bancari. A Espanya tant el canvi de política econòmica cap a una major austeritat fiscal com els resultats de les proves d'esforç al sistema bancari han estat molt ben rebuts pels mercats, afavorint temporalment una disminució de diferencials del Tresor espanyol sobre els bons alemanys. Aquesta millor percepció per part dels mercats del deute públic de l'Estat també ha permès que els diferencials d'Espanya s'hagin desacoblat dels d'Irlanda i Portugal, que han augmentat considerablement des de mitjan agost. El rebot que s'observa recentment, però, mostra que Espanya no pot considerar que ja ha passat el risc, i que convé mantenir-se alerta i continuar amb les reformes sense dilació. Addicionalment, els dubtes plantejats pels mercats en aquestes setmanes sobre el deute sobirà a Europa, amb especial enfoc sobre els països perifèrics, mostra que els mercats podrien estar interpretant que, tot i que les solucions ofertes per Europa van en el bon camí, són insuficients, sense una línia ferma d'actuació, i massa lentes.

Gràfic 3

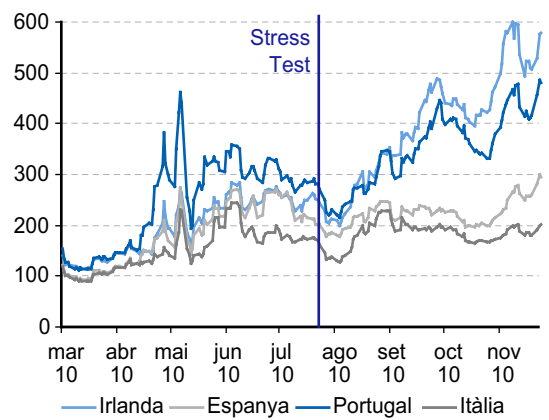
Espanya: contribucions al creixement del PIB (pp)

Font: INE i BBVA Research

Gràfic 4

Primes de risc sobiranes (CDS a 5 anys en pbs)

Font: INE i BBVA Research

Cara el futur, l'economia espanyola enfronta encara riscos importants i és necessari mantenir el sentiment d'urgència amb el qual es van acollir diverses de les reformes implementades durant l'estiu

En particular, cal afermar i avançar en el procés de reestructuració d'una part acotada del sistema financer espanyol accelerant, en tant que sigui possible, la seva transformació i el seu redimensionament, i assegurant l'adopció de nivells de capitalització consistents amb les tendències que marca la nova regulació bancària a nivell mundial. Així mateix, les AA.PP. necessiten continuar garantint que els objectius de dèficit fiscal són una prioritat. La bona marxa dels ingressos públics augura que l'Estat complirà amb el seu compromís d'aconseguir un dèficit del 5,9% del PIB a final d'any i que aquest es podria aconseguir fins i tot amb cert marge. Si així és el cas, qualsevol millora hauria de ser utilitzada de cara a garantir el compliment de l'objectiu de 2011, i en cap cas per relaxar l'ajustament de la despesa. El procés de consolidació fiscal requereix també una important participació de les CC.AA. i dels governs locals, que ha d'anar acompanyat de regles més eficients que garanteixin l'estabilitat pressupostària en els diferents nivells de govern, i de més i millor informació sobre l'execució pressupostària a l'opinió pública, en general, i als mercats, en particular. En absència d'aquesta política proactiva de major informació i transparència per part de totes les AA.PP., i no només de l'Estat, les incerteses respecte de la qualitat de les finances del conjunt d'AA.PP. podrien continuar, mantenint innecessàriament les tensions dels mercats financers sobre una part del deute públic espanyol. En altres paraules, el rigor en l'ajustament fiscal és una condició necessària però no suficient: els mercats també exigeixen una informació puntual i abundant de l'execució pressupostària, que mostri clarament que la consolidació fiscal avança al ritme previst i que els objectius anuals d'estabilitat pressupostària s'aconseguiran satisfactòriament. En aquestes circumstàncies, els governs regionals han de fer de la necessitat virtut.

Quadre 2

Grau de transparència de la informació sobre els comptes públics

Execució pressupostària	CC.AA. amb informació	
	Número	% s/ total CC.AA.
Completa i mensual	6	35%
Completa i al menys trimestral	9	53%
Algún tipus d'informació (completa o incompleta)	12	71%
Sense informació	5	29%

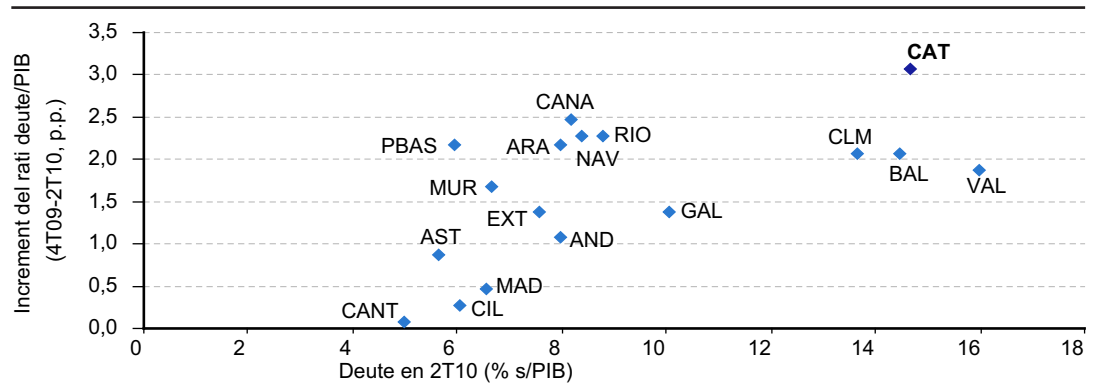
Disponibilitat de dades sobre execució pressupostària en Internet		
Fàcil	7	41%
Difícil	4	24%
Inexistent	6	35%

Disponibilitat de dades de deute públic en Internet		
Composició del deute	4	24%
Informació actualitzada sobre composició del deute	1	6%
Inexistent	12	71%
Pressupostos plurianuals	0	0%
Informació pressupostària periòdica en anglès	3	18%

Font: BBVA Research

Gràfic 5

Deute de les Comunitats Autònomes

Font: Banc d'Espanya i BBVA Research

Finalment, encara que la reforma del mercat laboral suposa un avanç rellevant, la incertesa sobre el seu desenvolupament i implementació segueix essent elevada, per la qual cosa és difícil valorar encara el seu potencial impacte sobre la taxa d'atur i sobre el creixement de l'economia. El Govern té davant seu l'oportunitat de millorar aquestes expectatives i accelerar la recuperació disminuint la incertesa d'empreses i famílies, perseguint una implementació ambiciosa d'aquesta reforma i realitzant una activa campanya d'informació sobre els beneficis de la mateixa. Així mateix, aquesta mesura ha de ser complementada amb altres que continuïn diferenciant Espanya respecte d'altres països. Les reformes han d'ajudar a permetre un procés ordenat de despallanquejament de famílies i empreses, al mateix temps que garanteixin la sostenibilitat de les finances públiques a mitjà termini, millorin la regulació dels mercats de béns i serveis, potenciïn un sistema impositiu més eficient, redueixin les necessitats de finançament de l'economia i promoguin una població activa millor qualificada. Avançar en aquestes mesures estructurals i afermar-les resultarà crucial per crear un entorn més favorable a la inversió de les empreses, al finançament exterior i a la creació d'ocupació, accelerant la sortida de la crisi de l'economia espanyola cap a un potencial de creixement major.

Quadre 3

Espanya: previsions macroeconòmiques

(Taxes anuals, %)	2009		2010		2011	
	Espanya	UEM	Espanya	UEM	Espanya	UEM
Consum llars	-4,3	-1,1	1,6	0,7	1,0	1,1
Consum AA.PP.	3,2	2,4	0,2	0,9	-0,5	0,4
FBCF	-16,0	-11,3	-7,2	-1,3	-1,8	1,0
Equip. i altres productes	-21,2	-15,7	-2,4	1,6	2,3	1,4
Equipament	-24,5	-17,4	3,7	2,8	4,1	1,4
Construcció	-11,9	-7,9	-10,5	-3,7	-4,6	0,2
Habitatge	-24,5	-10,8	-16,6	-3,6	-6,5	0,0
Resta	-0,1	-5,0	-6,2	-3,8	-3,3	0,3
Demanda nacional (*)	-6,4	-3,3	-0,7	1,6	0,0	1,0
Exportacions	-11,6	-13,1	10,0	9,1	8,0	4,4
Importacions	-17,8	-11,8	6,9	9,2	3,8	4,0
Saldo exterior (*)	2,7	-0,8	0,6	0,0	0,9	0,2
PIB pm (% a/a)	-3,7	-4,0	-0,2	1,6	0,9	1,2
Pro-memòria						
PIB sense inversió en habitatge	-1,9	-3,6	0,8	1,9	1,3	1,2
PIB sense construcció	-2,1	-3,6	1,5	2,2	1,8	1,3
Ocupació total (EPA)	-6,8	-1,8	-2,3	-0,5	-0,3	0,2
Taxa d'atur (% Actius)	18,0	9,4	20,1	10,1	20,6	10,2
Saldo compte corrent (% PIB)	-5,5	-0,6	-4,8	-0,5	-3,7	-0,2
Saldo de les AA.PP. (% PIB)	-11,2	-6,3	-9,3	-6,8	-6,0	-5,5
IPC mitjana anual	-0,3	0,3	1,8	1,6	1,7	1,7

(*) contribucions al creixement

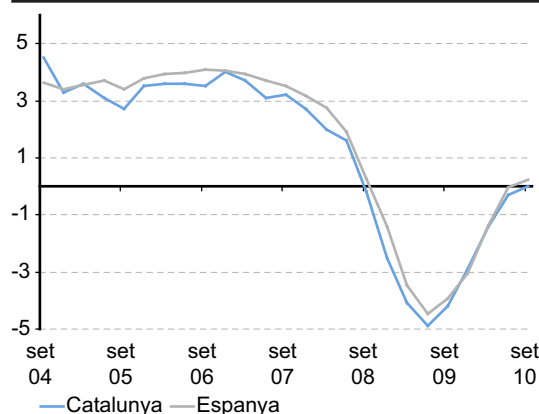
Font: BBVA Research a partir d'organismes oficials

C. Economia catalana

La informació publicada per la Conselleria d'Economia i Finances, d'avanç de comportament del PIB del tercer trimestre de 2010, confirma que l'economia catalana hauria crescut una dècima en el trimestre (0,0% interanual), acumulant ja tres trimestres de creixement molt dèbil però positiu. Els indicadors parcials de conjuntura disponibles per al quart trimestre mostren, en general, que l'economia catalana podria registrar creixement positiu, en termes intertrimestrals, també durant el segon semestre de 2010 allunyant els dubtes sobre la continuïtat del creixement exposats a l'anterior edició d'aquesta publicació i consolidant el procés de recuperació amb 4 trimestres consecutius, segons les nostres estimacions per al darrer, de creixement intertrimestral, però clarament insuficients per generar ocupació neta. L'acceleració del procés de consolidació fiscal ha sotmès a pressió la demanda domèstica pública i privada pel que la millora intertrimestral del PIB seria atribuïble, en gran part, a l'aportació positiva de la demanda externa. A més, la persistència de la incertesa i de la volatilitat en els mercats financers, l'esgotament dels impulsos fiscals a Europa i l'acceleració del procés de consolidació fiscal espanyol, sumats a la debilitat de la demanda interna, han contribuït a la ralentització del procés de recuperació en la segona meitat de l'any. Per superar aquest escenari de debilitat cal avançar en les reformes estructurals i de consolidació fiscal, estatal i autonòmica, necessàries per accelerar la sortida de la crisi, afavorint la inversió empresarial, la creació d'ocupació i un creixement sòlid i sostingut.

Gràfic 6

Creixement del PIB (Variació interanual, %)

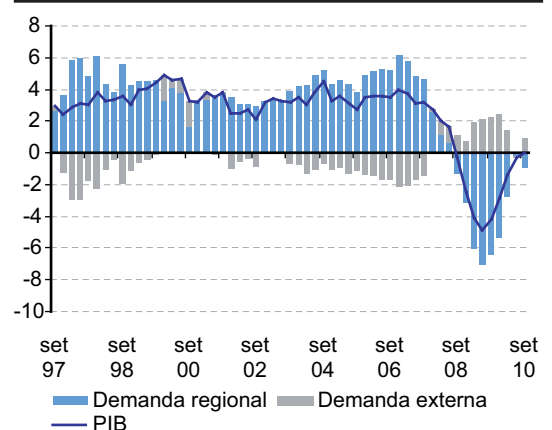

Font: INE, Idescat i BBVA Research

Gràfic 7

Catalunya:

creixement del PIB (Contribucions,%)

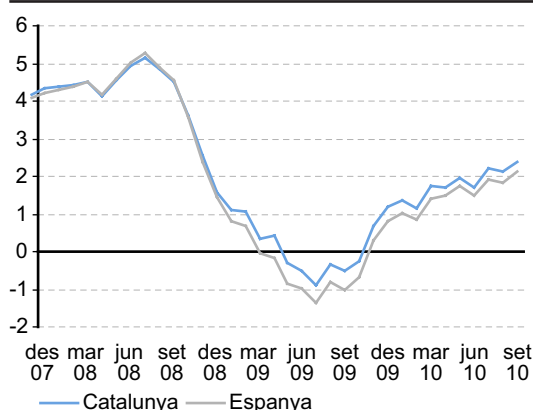
Font: Idescat i BBVA Research

L'ajustament fiscal afecta menys de l'esperat el consum i la demanda interna. No obstant, l'activitat productiva encara es mostra dèbil

A nivell intern, la millora observada en la demanda interna en el primer semestre podria haver estat esbiaixada per l'avançament de les compres en resposta a l'esgotament dels impulsos fiscals, el que justificaria la suavització dels resultats cap endavant. L'avanç publicat pel Departament d'Economia i Finances del PIB del tercer trimestre fa referència només a l'evolució de l'oferta però no dóna informació sobre el comportament de la demanda, que estarà disponible a mitjans de desembre. No obstant, si Catalunya hagués seguit el comportament del patró del conjunt espanyol, aquesta translació parcial de despesa al primer semestre, motivada per l'augment de l'IVA i la retirada de les mesures d'estímul fiscal, hauria provocat una ralentització significativa de la correcció de la demanda interna durant el tercer trimestre. Alguns indicadors corroboren aquest comportament: les vendes de turismes han patit una forta contracció un cop esgotat el programa d'ajuda a la compra de vehicle, i les xifres de vendes minoristes haurien moderat el seu creixement, de forma que l'activitat al sector serveis hauria observat cert retrocés. Tot i així, el deteriorament del consum hauria estat inferior del previst inicialment gràcies, entre d'altres, al no impacte total de l'augment impositiu sobre els preus. En qualsevol cas, aquest deteriorament del consum suposa una menor pressió en la demanda, que hauria suposat que bona

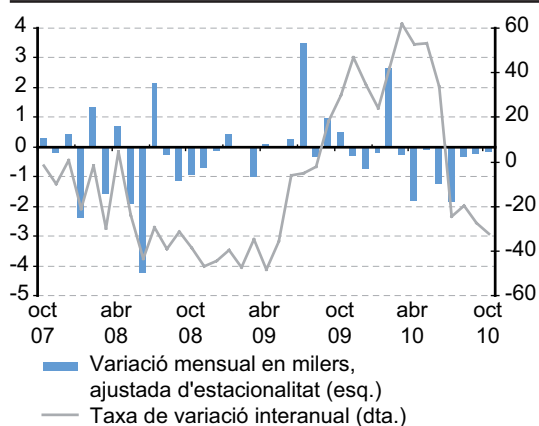
part de l'increment de l'IVA, com a mínim en els primers mesos, hauria estat absorbit pels marges empresarials, Així, l'IPC en el tercer trimestre se situà una dècima per sobre del 2T10, front als 1,8pp d'increment en el segon trimestre. El no empitjorament addicional del mercat laboral o de la càrrega financera de les famílies, en un entorn de tipus d'interès que es mantenen baixos, així com els guanys de confiança de les llars sobre la situació econòmica, podrien explicar també aquesta només relativa moderació, en termes generals, de la demanda interna privada, per sota de l'esperat, en la mesura que contribueixen a reduir l'estalvi per motiu de precaució i a incentivar el consum.

Gràfic 8
Inflació (Variació interanual, %)

Font: INE i BBVA Research

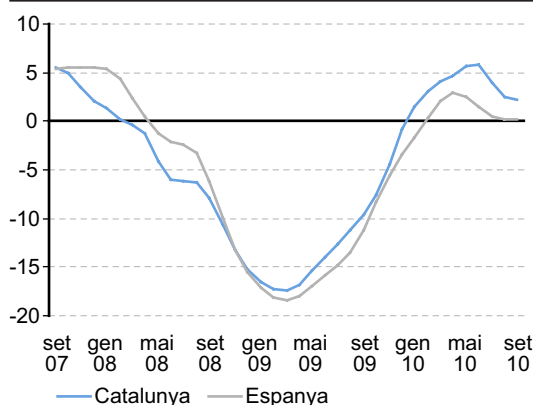
Gràfic 9
Catalunya: matriculacions de turismes

Font: DGT i BBVA Research

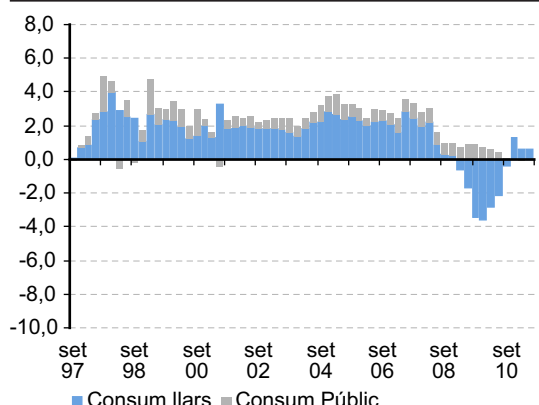
Quant al consum públic, el necessari procés de consolidació fiscal, encarat principalment mitjançant una política de contenció de despesa, determina la menor intervenció del sector públic en la demanda, amb una contribució pràcticament nul·la durant tot el 2010 que continuaria durant els propers trimestres per complir l'objectiu de dèficit 3%. També a nivell autonòmic, el Govern ha hagut i haurà de fer un esforç addicional per aconseguir l'objectiu de l'1,1% de dèficit marcat a les Comunitats Autònomes a l'horitzó 2013, i que serà previsiblement intens en el cas català atès l'alt nivell d'endeutament de la Comunitat.

Gràfic 10
Índex d'activitat del sector serveis (Variació interanual de la tendència, %)

Font: INE, Idescat i BBVA Research

Gràfic 11
Catalunya: creixement del PIB (Contribucions,%)

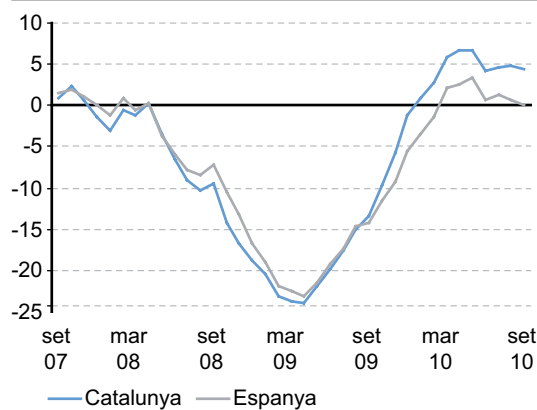

Font: Idescat i BBVA Research

Pel que fa a la inversió, es mantenen els senyals mixtos. L'Índex de Producció Industrial continua amb saldo positiu, tot i que la ralentització del ritme de creixement internacional, i especialment europeu, hauria frenat el creixement fortament accelerat dels darrers trimestres. Un altre signe positiu respecte del nivell d'inversió ve pel costat de les importacions de béns de capital, que acumularien, des d'abril, 5 mesos de creixement ininterromput, amb un promig del 12,4%. Però, per altra banda, la matriculació de vehicles industrials continua el seu particular ajustament un altre cop des de l'estiu de 2010, quan, durant uns mesos, va registrar taxes positives.

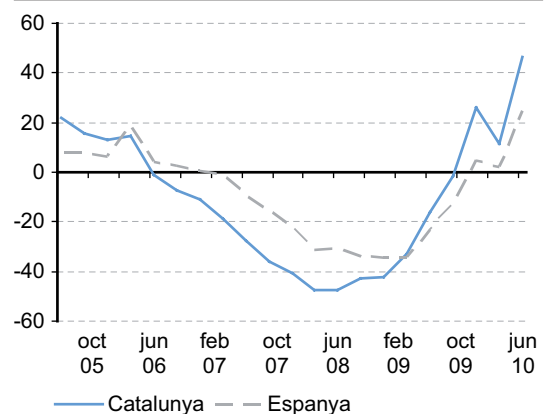
El sector construcció, de menor pes relatiu a la Comunitat, està mostrant a Catalunya major dinamisme respecte d'Espanya, tant des del punt de vista de la demanda com de l'oferta. L'augment de l'IVA i l'anunci de l'eliminació de la deducció per adquisició d'habitatge habitual a partir de gener de 2011 per a aquelles rendes superiors a 24.107,20 euros hauria incentivat les compres durant aquest any. Però aquesta reactivació podria ser transitòria, i condicionada per l'avançament a aquest any de les adquisicions previstes per al futur pròxim. En el 2T10, amb dades del Ministeri d'Habitatge, a Catalunya s'haurien venut un 46,3% més d'immobles que en el mateix trimestre de 2009 (un 24,7% a Espanya), essent la majoria de transaccions d'habitatges de segona mà, el que es justificaria per la major caiguda de preu. La bona evolució de les vendes, confirmada també per l'augment del nombre d'hipoteques –amb una reducció del capital mitjà com a conseqüència de l'ajustament en preus–, estaria incentivant la inversió al sector, i fins el juliol s'haurien visat 4.600 unitats més que en el mateix període de 2009, mentre el conjunt d'Espanya continua ajustant l'oferta amb més de 46.500 visats menys. Tot i que la demanda s'està comportant més dinàmicament que l'oferta, amb una detracció d'oferta molt superior a la nova generada, encara existeix un estoc important en venda, l'absorció del qual vindrà molt determinada per l'evolució dels preus i la possibilitat de convertir-se en primera residència.

Gràfic 12

**Índex
de producció industrial (Variació
interanual, mitjana mòbil 3 mesos, %)**

Font: INE i BBVA Research

Gràfic 13

**Compravenda d'Habitatges
(Taxa de variació interanual, %)**

Font: Ministeri d'Habitatge i BBVA Research

Quadre 4

Estoc d'habitatge nou pendent de venda a Catalunya

	Estoc 2009	Percentatge sobre total 2009	Estoc sobre parc d'habitatge	Estoc per 100.000 habitants
Catalunya	178.433	15,6	4,5	2.387,7
Barcelona	104.086	9,1	4,0	1.897
Girona	25.164	2,2	4,7	3.366
Lleida	19.445	1,7	7,9	4.456
Tarragona	28.595	2,5	5,1	3.560
Espanya	1.143.803	100,0	4,5	2.447

Font: Ministeri d'Habitatge i BBVA Research

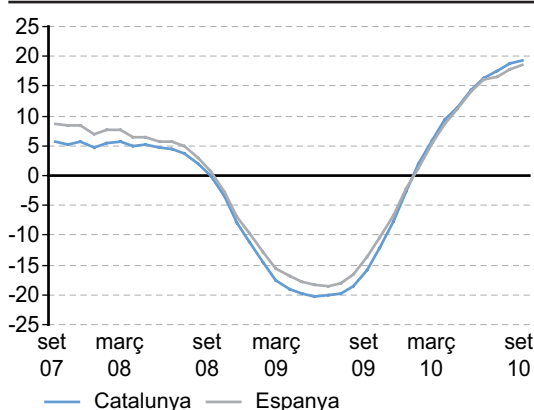
El sector exterior, a través de les exportacions i el turisme, compensa els efectes de l'encara dèbil demanda interna i incentiva la inversió i l'activitat

Quant al sector exterior, continua mostrant-se com un suport estratègic de la recuperació de l'activitat econòmica, tot i la ralentització del creixement a Europa i l'apreciació del tipus de canvi. Malgrat l'alentiment del creixement en els països del nostre entorn, aquest serà encara major que l'experimentat tant per Catalunya com per Espanya, permetent que el sector exterior continuï contribuint positivament al creixement econòmic català, a través de l'augment de les exportacions, contràriament a com ho va fer en el pitjor moment contractiu, quan la major caiguda de les importacions determinà el saldo exterior positiu. Catalunya, en tant que economia oberta, i d'especial rellevància en el sector exterior espanyol (és el principal emissor i receptor cap a i des de l'estranger) hauria de beneficiar-se diferencialment i de forma positiva, en propers trimestres, de la recuperació de l'activitat mundial, tant més com més capaç sigui de diversificar les seves relacions internacionals. En particular, el rendiment podria ser major si el comerç exterior s'orienta cap a aquells pols cridats a ser els nous impulsors econòmics internacionals¹. Fins setembre, les exportacions haurien augmentat un 16%, un punt per sobre d'Espanya.

Els indicadors disponibles apunten també cap a una evolució favorable del turisme receptor, superior a Catalunya. Tant les xifres d'arribades com les de pernoctacions mostren un comportament clarament positiu. Fins al mes d'octubre havien visitat Catalunya prop de 12 milions de turistes, gairebé 400 mil més que en els 10 primers mesos de 2009, majoritàriament estrangers. Aquest percentatge revela la importància del sector exterior no només en el referent a béns sinó també a través de les xifres turístiques. La major afluència turística ha comportat també una major despesa, tot i l'estalvi ocasionat per la rebaixa del nivell de preus dels allotjaments hotelers.

Gràfic 14

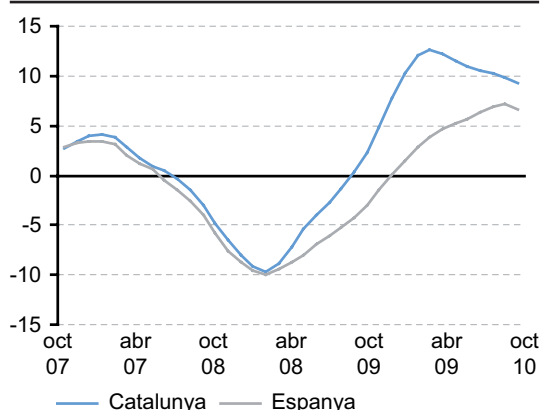
Exportacions de béns
(Variació interanual de la tendència, %)

Font: Datacomex i BBVA Research

Gràfic 15

Pernoctacions en hotels
(Variació interanual de la tendència, %)

Font: INE i BBVA Research

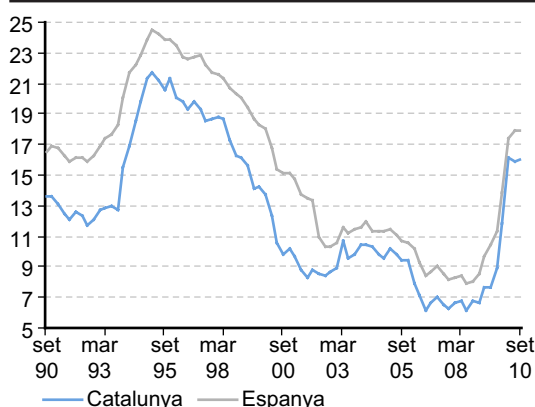
El mercat laboral no empitjora addicionalment però la debilitat de l'activitat econòmica encara és insuficient per generar ocupació neta

Quant al mercat laboral, els indicadors relatius al tercer trimestre de l'any no mostren un empitjorament addicional. L'afiliació a la Seguretat Social ha continuat suavitzant la seva caiguda en termes interanuals i hauria mostrat ja un millor comportament respecte del conjunt espanyol, tot i que, eliminades les variacions estacionals, l'ajustament hauria estat lleugerament superior. En termes absoluts, en el 3T10 el nombre d'afiliats augmentà en terme mig en 9,2 milers de persones respecte del 2T10, fins a situar-se en 3,1 milions, a nivells encara inferiors als de 2009. Aquesta millora en les afiliacions s'explica per la favorable evolució del sector serveis, que, beneficiat per la temporada turística, compensa la contracció de la resta de sectors. La major estacionalitat turística als mesos d'estiu a Catalunya determina el millor comportament de les xifres d'afiliació al sector respecte del conjunt d'Espanya. La indústria continua en negatiu malgrat la suavització del ritme de caiguda encetada mesos enrere.

Al seu torn, les dades d'atur també indiquen una ralentització en el seu ritme de creixement interanual. En terme mig, en el 3T10 s'ha reduït un 4% el nombre d'aturats respecte del 2T10, en part per l'efecte estacional, tot i que fins octubre hi ha més de 70 mil persones aturades més que en el mateix període de 2009. Les dades publicades per l'Enquesta de Població Activa corresponents al 3T10 confirmen aquesta evolució. Per segon trimestre consecutiu, la taxa d'atur es redueix unes dècimes, fins el 17,4% (a Espanya 19,8%) en el 3T10, amb 669,4 milers d'aturats. La creació d'ocupació (34,5 milers de persones) per sobre de l'augment de la població activa (27,8 mil persones) afavoreix la reducció de 3 dècimes la taxa d'atur. No obstant, la lentitud en la sortida de la crisi comportarà escenaris d'alts nivells d'atur durant els propers trimestres.

Gràfic 16

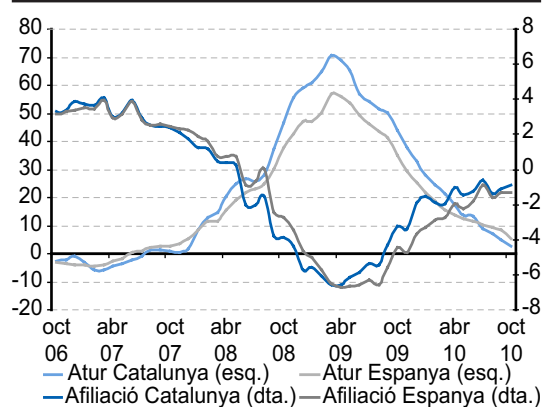
Taxa d'atur (% població activa)

Font: INE i BBVA Research

Gràfic 17

Afiliació a la Seguretat Social i Atur (Variació interanual, %)

Font: Ministeri de Treball i BBVA Research

La debilitat de la demanda interna, l'ajustament fiscal i l'evolució econòmica internacional determinaran el creixement de l'economia catalana el 2011

La millora relativa de les expectatives i dels resultats dels indicadors parcials d'activitat en la segona part del 2010 no amaguen, però, que de cara al final de 2010 i també per al 2011 bona part dels problemes que actualment pateix l'economia catalana no s'hauran resolt. La necessitat de reduir el nivell de palanquejament de les empreses i famílies es manté, i l'ajust del sector públic s'ha de potenciar encara més, frenant la contribució de la demanda interna.

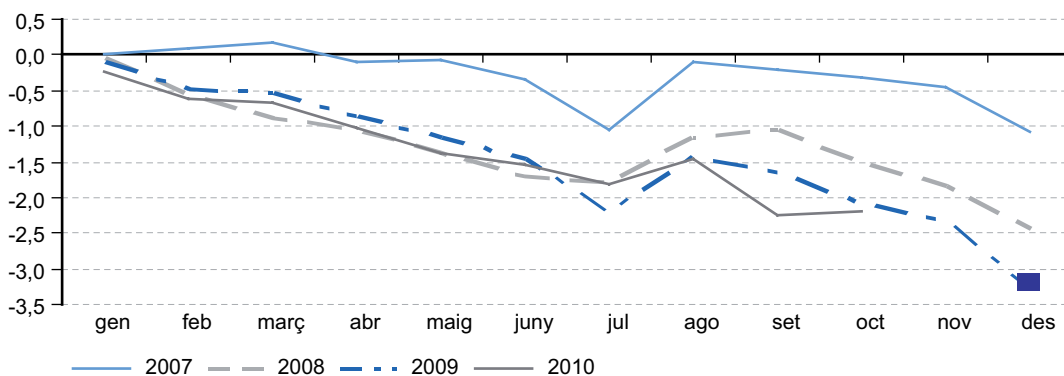
Respecte del sector públic, cal considerar que s'han realitzat esforços importants en la contenció del dèficit, no només per part de l'Administració Central, sinó també per part de la Generalitat. Al 2009, el dèficit autonòmic català arribà fins al 3,3%, i el pressupost inicial plantejava que, per al 2010, s'arribés a un 3,25%. Els diversos acords assolits en el si del Consell de Política Fiscal i Financera han restringit la possibilitat d'assolir dèficits excessius, traslladant alguns ajustos plantejats pel Govern de l'Estat a tot l'aparell de despesa autonòmica, incloent empreses i, en alguns casos proveïdors privats com en la sanitat o l'educació. És el cas, per exemple, del retall en els salaris del sector públic aplicat des del mes de juliol, i que tindrà impacte tant sobre els costos de personal de l'any 2010 com del 2011. Així mateix, la política contractiva s'ha observat en algunes polítiques d'ingressos, com l'augment de dos sobretipus a l'escala autonòmica de l'IRPF, tot i que en aquest cas, l'impacte en termes de recaptació serà gairebé testimonial.

L'última reunió del Consell de Política fiscal i Financera, del dia 23 de novembre, serveix a més per corroborar les informacions publicades per la Generalitat. L'execució pressupostària de la Generalitat manté el dèficit en línia amb l'objectiu, i per tant autoritza a continuar amb els processos d'endeutament de la Generalitat. I el conjunt de les administracions autonòmiques estarien complint amb els seus objectius de dèficit, exceptuant el comportament de Castella la Manxa i Múrcia, que veuran limitat el seu endeutament en el segon semestre de l'any per forçar l'ajust.

1: Per a més detall veure [Situació Catalunya, primer semestre de 2010](#)

Gràfic 18

Generalitat de Catalunya: Dèficit (% del PIB) (Drets liquidats - obligacions reconegudes)

Font: Generalitat de Catalunya i BBVA Research

El nou dèficit, en qualsevol cas, se suma a un nivell de deute públic que se situava, al segon trimestre del 2010, com el més elevat entre les Comunitats Autònomes en termes absoluts i el segon en termes de relatius sobre el PIB, amb un parell de condicionants addicionals. D'una banda, el gruix dels venciments de deute apliquen entre 2010 i 2011, forçant la necessitat de refinançar el deute en un moment en què els mercats es poden considerar gairebé tancats. De l'altra, i d'acord amb la informació feta pública per la Generalitat, el 42% del deute emès per la Generalitat es troba en mans de tenidors estrangers que, en aquests moments, mostren una forta desconfiança sobre les possibilitats de recuperació de l'economia espanyola en general i de la catalana en particular.

La regularització de la situació del sector financer espanyol passa per aconseguir augmentar el recurs de les entitats financeres a l'estalvi domèstic, el que justifica, en part, la guerra de passius que s'observa actualment. El finançament de l'Estat, que passà per una crisi abans de l'estiu, s'obté emetent regularment en els mercats internacionals, però el de les CC.AA. es troba tancat, el que obliga a desviar la recerca de finançament al mercat domèstic. Això és el que ha fet recentment la Generalitat de Catalunya, amb una emissió de bons a un any al mercat minorista per la qual s'han pogut obtenir 3.000 milions d'euros de finançament que permeten cobrir bona part de les necessitats romanents del 2010. No obstant, això afegeix un competidor addicional per a la captació del finançament domèstic, el que podria dificultar l'ajustament del sector financer.

A més, cal continuar avançant en la reestructuració efectiva del sistema financer. El fet que el procés s'hagi desenvolupat més lentament de l'esperat està tenint conseqüències negatives sobre la competència en els mercats. Les dificultats per obtenir finançament d'inversors estrangers d'algunes entitats es reflecteixen en uns majors preus pagats en els dipòsits. Des de finals de 2008, el diferencial entre el preu pagat pels nous dipòsits a un any i l'euríbor s'ha incrementat a Espanya en uns 150 punts bàsics, fet que no ha succeït en d'altres sistemes financers europeus. A això cal afegir la decisió de la Generalitat d'intervenir també com a emissor de deute a particulars davant les dificultats d'accés al finançament en els mercats internacionals. El sobrepreu que reben els dipositants i els tenidors de deute provoquen distorsions sobre les decisions d'estalvi i despesa, amb efectes negatius sobre les xifres d'inversió i consum.

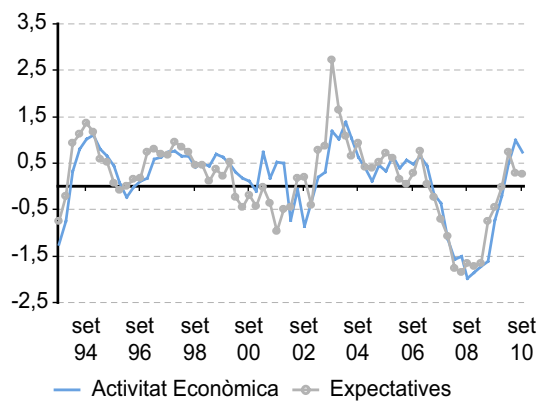
En conjunt, els indicadors disponibles per al tercer i quart trimestre mostren que l'economia catalana s'hauria estancat, i tant les perspectives mostrades per l'Enquesta de l'Activitat Econòmica BBVA com els primers indicadors dels quals es disposa per al mes d'octubre, o el tensionament dels mercats financers dificulten una recuperació important del ritme de creixement en el quart trimestre. Addicionalment, les necessitats de consolidació fiscal, imposades per les condicions financeres i facilitades per l'esgotament de l'activitat del govern, tampoc aporten un impuls addicional per la via del sector públic, que està tenint, i tindrà en propers trimestres, un comportament contractiu. Així, després de l'estancament del tercer trimestre, el model de creixement del PIB regional (veure secció "Estimacions en temps real del PIB regional: resultats per a Catalunya" d'aquesta revista) permetria anticipar, pel que es refereix a Catalunya, que el creixement del quart trimestre se situaria a l'entorn del 0,3% el que conduiria a un creixement mig de l'economia catalana per al 2010 del -0,3%.

A més llarg termini, els condicionants estructurals sobre l'economia catalana fan preveure que el creixement potencial se situaria per sota del viscut en la dècada passada, el que frena també les possibilitats d'inversió, i només el sector exterior mostraria una contribució positiva, recolzada tant en el creixement de les exportacions (que podria ser menor que aquest any) com en el menor creixement de les importacions, condicionades per l'evolució de la demanda interna. Entre aquests condicionants,

cal remarcar la necessitat de consolidació fiscal en tots els estaments governamentals, però també la necessitat de continuar amb el procés de despallanquejament del sector privat i l'avanç en la transformació i adaptació del sector financer. Així, l'any 2011 continuarà mostrant una economia dèbil, que podria créixer a l'entorn de l'1%. Aquest creixement, per tant, no serà suficient com per crear ocupació neta i reduir sensiblement la taxa d'atur, que podria mantenir-se en els nivells actuals, és a dir, superant el 17%. Els riscos de l'economia, per tant, es traslladen des del comportament del sector exterior (que es recupera tant en mercaderies com en turisme) cap a la demanda interna, i especialment a la capacitat del sector públic per fer creïble la recuperació de l'economia catalana, i reduir l'impacte que la seva contracció tindrà sobre l'activitat i la credibilitat d'aquest creixement.

Gràfic 19

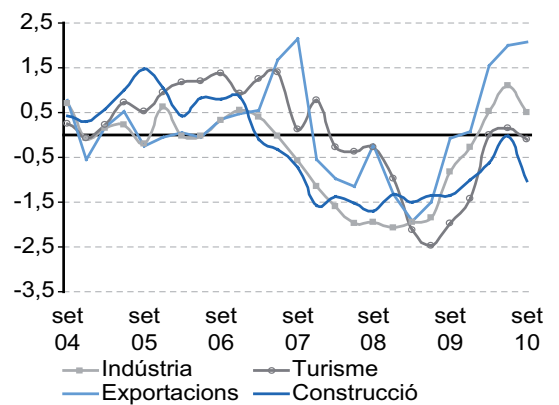
Activitat econòmica i perspectiva per al proper trimestre (Desv. normalitzades respecte del promig històric)

Font: Enquesta sobre Activitat Econòmica BBVA Research

Gràfic 20

Catalunya, índex de sentiment econòmic per sectors productius (Desv. normalitzades respecte del promig històric)

Font: Enquesta sobre Activitat Econòmica BBVA Research

Quadre 5

Catalunya. Producte interior brut (PIB pm). Base 2000. Components d'oferta i de demanda (creixement anual)

	2007	2008	2009	2010	2011
PIB	3,2	0,2	-4,0	-0,3	1,0
Demanda					
Consum de les llars	3,3	-0,8	-5,4	1,5	0,4
Consum públic	6,3	5,7	4,7	-0,1	-0,8
Formació Bruta de capital	6,1	-3,5	-14,3	-6,9	-0,8
Béns d'equipament i altres	9,2	-3,2	-18,7	-3,1	2,8
Construcció	3,8	-5,1	-11,1	-11,5	-5,1
Demanda interna (1) (*)	4,4	-0,7	-6,2	-0,8	-0,1
Exportacions	4,7	-0,3	-13,2	8,9	7,2
Importacions	8,4	-6,0	-14,4	4,2	1,6
Saldo amb estranger	-2,1	2,7	1,6	1,3	1,9
Saldo exterior (*)	-1,3	0,9	2,2	0,5	1,1

* Contribució al creixement del PIB

Font: BBVA Research

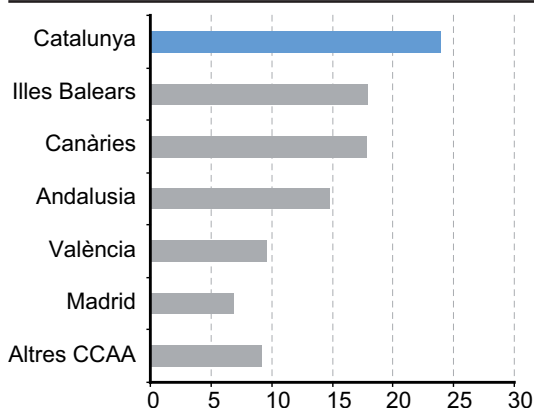
D. Turisme

Catalunya, una potència en el turisme internacional: primera destinació turística internacional d'Espanya i privilegiada posició en el turisme mundial

Catalunya ha anat guanyant pes com a potència turística internacional en els darrers anys consolidant la seva posició com a primera destinació a Espanya per al turisme internacional i com a una de les preferides per al turisme interior. Entre 2001 i 2006, any en què s'assoliren els millors resultats turístics, incrementà 5 punts el seu pes en el turisme internacional espanyol, acollint aquell any el 26% del total. En ordre d'importància, tot i que a distància, la segueixen els arxipèlags (Canàries i Balears) i Andalusia. A nivell intern, és la segona destinació preferida pels nacionals, amb una quota estable al voltant del 14% del total de moviments, només superada per Andalusia (18%), i més de 23 milions de visites registrades durant l'últim any.

Gràfic 21

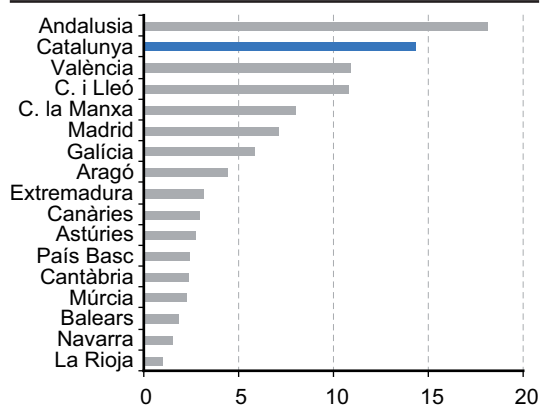
Quota turisme internacional per CCAA, %

Font: IET (FRONTUR) i BBVA Research

Gràfic 22

Quota receptora de turisme intern, % (Promig 2005-2010)

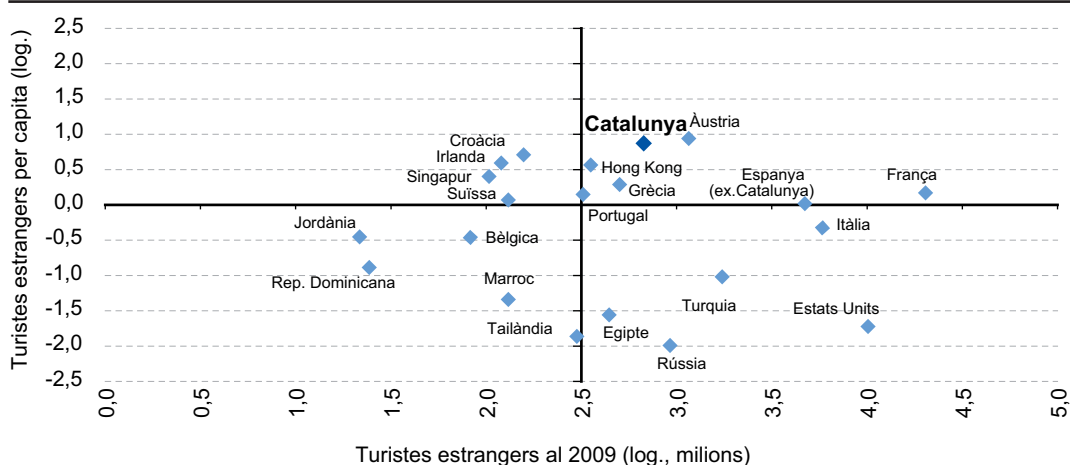

Font: IET (FAMILITUR) i BBVA Research

La participació en el turisme que arriba a Espanya es manté fins i tot durant la crisi. Durant 2009 arribaren a terres catalanes gairebé 13 milions de turistes internacionals (12.755.634), una quarta part del total que tingueren com a destinació Espanya (52.152.072). Majoritàriament el turisme que arriba a Catalunya prové d'Europa, tot i que progressivament s'avança en la diversificació geogràfica d'origen.

Gràfic 23

Entrades de turistes des de l'estranger: 2009

Font: IFMI, WTO, INE, Idescat i BBVA Research

Atenent l'informe de l'OMT² que situa Espanya com el segon país en termes d'ingressos per turisme internacional, darrere EUA, i com el tercer país més visitat en el món durant 2009, després de França i EUA, amb una quota del 6% en ambdós casos, i en funció del pes turístic de Catalunya a Espanya, la Comunitat hauria copsat aproximadament un 1,5% dels moviments turístics internacionals totals (estimats en uns 880 milions). Un percentatge que adquireix especial rellevància si es compara amb el reduït pes econòmic de la regió en el total de l'economia mundial. Per volum de visitants, Catalunya se situaria entre les 20 principals destinacions turístiques a nivells de Portugal, i superaria l'afluència d'arribades a països com Egipte, o Tailàndia, destinacions exòtiques de gran demanda actual, i molt per sobre d'altres destinacions de sol i platja com la República Dominicana, entre d'altres. Aquests percentatges però, es refereixen a arribades de no locals al país en qüestió. Si incloem com a no locals també els viatges realitzats des de la resta d'Espanya, Catalunya avançaria posicions i es col·locaria entre les 15 primeres destinacions amb una quota al voltant del 2%, amb un volum de visitants similar al de Hong Kong i superant importants pols turístics com Canadà o Grècia.

Els fluxos turístics permeten l'entrada d'altres fluxos, els monetaris (9.643 milions en 2009, un 20% del total espanyol, 48.242 milions d'euros) que en 2009 suposaren un 4,7% del PIB. El consum dels no residents al territori representa el 4,3% el PIB³. És important, però tenir en consideració que aquesta xifra reflecteix el consum dels residents a l'estranger (en cas de l'INE) o la despesa turística dels estrangers (xifres EGATUR) no essent comptabilitzada, per tant, la despesa dels turistes espanyols, que suposen el 60% del turisme no resident, ni tampoc la despesa realitzada pels propis catalans, que es considera consum privat de les llars. Això explica que, quan s'analitza la importància d'aquest sector en el PIB o en l'ocupació el pes en el PIB i l'ocupació siguin molt superiors al que es desprèn només de la despesa dels no residents. Així, amb dades de l'any 2006 el Turisme a Catalunya suposava un 11% del PIB català, 13.470 milions d'euros, i 180 mil ocupats directament al sector (hostaleria, restauració i agències de viatges)⁴.

Aquest sector d'activitat, però, no ha estat aliè a la conjuntura econòmica internacional, i entre 2008 i 2009 s'experimentà una contracció important en el volum de viatgers i en la despesa. En l'informe ja citat anteriorment, l'OMT assenyala que, a escala mundial, es produí una contracció del 4% en les arribades internacionals, i una reducció dels ingressos per aquest concepte de la mateixa proporció. Existeixen clares diferències entre les principals regions mundials, però Europa (sobretot Europa del Nord, Central i Oriental) i Orient Mitjà (ambdós amb una caiguda del 6%) són els que lideraren la contracció. Catalunya i Espanya varen patir un ajust similar a l'europeu en termes de despesa turística (-6,7% a Catalunya i -6,03% a Espanya), però superiors en termes d'arribades. El major ajustament en volum de visites respecte del nivell d'ingressos monetaris determina que augmenti la despesa per capita, de forma que es podria concloure una major caiguda del turisme de menor valor afegit.

2: Veure informe [UNWTO World Tourism Barometre](http://www.unwto.org/pdf/Barometro_1_2010.pdf) a www.unwto.org/pdf/Barometro_1_2010.pdf.

3: Calculat sobre PIB a preus de mercat de l'Idescat. Si es calcula sobre el PIB de la Comptabilitat Regional d'Espanya, de l'INE, els percentatges serien respectivament el 4,9% i el 4,5%.

4: Veure Pla Estratègic de turisme a Catalunya 2005-2010 <http://www.turisme2015bcn.cat/files/7931-52-arxiuCAT/PLA%20ESTRATEGIC%20CATALUNYA.%202005%202010.pdf>.

Quadre 6

Despesa dels turistes segons destinació principal. Any 2009. Dades provisionals (*)

	Despesa Total*		Despesa Mitjana Persona		Despesa Mitjana Diària		Estància Mitjana	
	Mill. Eur	% Var	Euros	% Var	Euros	% Var	Nits	% Var
Total	48.242	-6,7	926	2,2	96	0,3	10	1,9
Andalusia	7.338	-6,7	997	1,1	82	-2,3	12	3,5
Aragó	366	-6,6	1.039	15,2	125	-3,4	8	19,2
Astúries	213	14,2	1.264	22,1	85	-10,0	15	35,7
Balears	8.791	-7,2	973	2,9	102	-2,7	10	5,8
Canàries	9.082	-13,4	1.107	-1,2	105	-0,9	11	-0,3
Cantàbria	323	1,4	1.025	3,2	95	6,4	11	-3,0
C. Manxa	217	5,3	1.171	6,3	119	1,4	10	4,8
C. Lleó	681	-0,2	701	2,4	89	2,7	8	-0,3
Catalunya	9.643	-6,0	760	5,6	98	0,8	8	4,8
València	4.102	-14,2	804	-3,9	66	0,9	12	-4,8
Extremadura	118	-5,4	628	15,3	87	6,6	7	8,1
Galícia	683	-8,4	899	12,6	98	2,1	9	10,2
Madrid	5.227	9,6	1.076	3,0	142	6,8	8	-3,5
Múrcia	775	4,9	916	-2,3	69	0,6	13	-2,9
Navarra	143	26,4	723	20,0	93	-6,8	8	28,7
País Basc	498	-3,6	625	1,3	97	-1,8	6	3,1
La Rioja	43	-3,7	801	13,1	67	-29,5	12	60,3

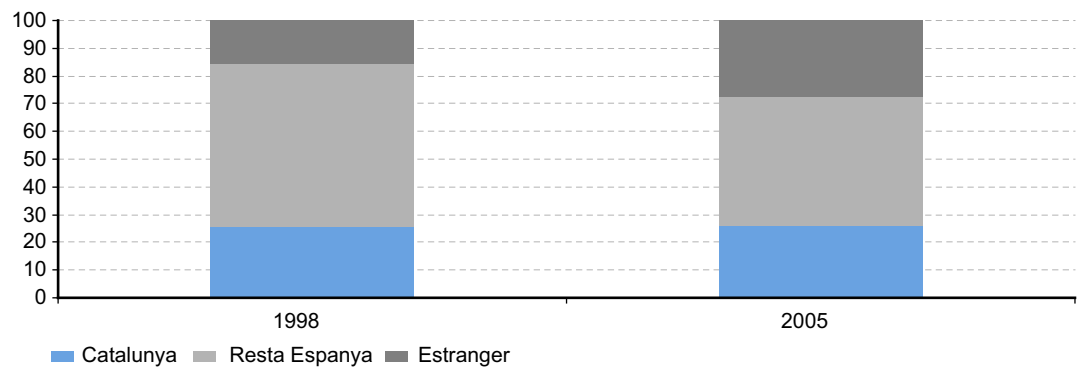
(*) Les dades es revisen amb caràcter definitiu a final d'any.
Font: IET i BBVA Research

De cara al futur, la recuperació econòmica internacional permet cert optimisme, i l'OMT preveu una recuperació de les xifres turístiques mundials per al 2010 d'entre el 3% i el 4% que en el cas català podria ser superior atenent l'evolució de les dades obtingudes fins al moment. La debilitat de la demanda interna, bàsicament per la permanent evolució negativa del mercat laboral, fa virar cap a l'exterior les possibilitats de creixement econòmic a Espanya i Catalunya, a través de dos grans canals: les exportacions i el turisme, amb els efectes d'arrossegament positiu cap a la indústria i el sector serveis.

Però a més, Catalunya és una forta emissora de turisme, tant a nivell extern com intern. De fet el saldo turístic intern (amb Espanya) és negatiu, doncs emet més turisme del que rep. És la tercera CC.AA. emissora, després de Madrid (17%) i Andalusia (16,5%), amb una quota estable del 15%. A algunes autonomies, com succeeix a Catalunya, una bona part de la seva quota emissora es pot explicar per la seva condició de receptores en altres temps de la migració perifèrica cap a zones industrials amb més possibilitats econòmiques i de prosperitat. Temps després, una bona part d'aquests viatges són el retorn vacacional als orígens d'aquells que un dia migraren buscant una millor qualitat de vida. Així, en el cas català, entre el 40% i el 50% de les pernoctacions ho són a la resta d'Espanya. No obstant, l'evolució generacional juntament amb la millora en la renda experimentada anys enrere i la reducció dels costos de desplaçament, especialment arrel de la proliferació de companyies aèries de baix cost, permet augmentar progressivament la presència de catalans a l'estranger.

Gràfic 24

Destinació turisme emissor català, %

Font: Idescat i BBVA Research

El turisme català: típicament estacional

Un tret característic del turisme a Catalunya, i també a Espanya, és la seva pronunciada estacionalitat, de forma que el major dinamisme turístic arriba durant els mesos d'estiu. Entre juny i setembre es concentra més del 50% del total anual, tant en turisme estranger com, en menor mesura, en turisme nacional. No obstant, aquest caràcter no és homogeni per províncies, essent especialment marcat a les costaneres, sobretot a Girona i a Tarragona. Barcelona, gràcies a la riquesa patrimonial, al turisme urbà i de negocis i al desenvolupament del turisme de creuers, i Lleida, per l'important desenvolupament d'activitats d'hivern relacionades amb la temporada de neu i d'esquí, aconsegueixen estendre l'explotació turística cap a d'altres períodes de l'any, amb els efectes beneficiosos que comporta en termes d'aprofitament d'infraestructures i d'impacte econòmic, d'activitat i d'ocupació. El comportament turístic a Lleida és especialment interessant pel diferent component estacional que presenta. La seva localització geogràfica, amb una àmplia extensió al Pirineu català, la converteix en un enclavament de primer ordre per al turisme rural i d'hivern. Aquest fet comporta que, a l'estacionalitat pròpia de l'estiu, s'afegeixi una segona, en hivern, molt dependent de les condicions climàtiques⁵.

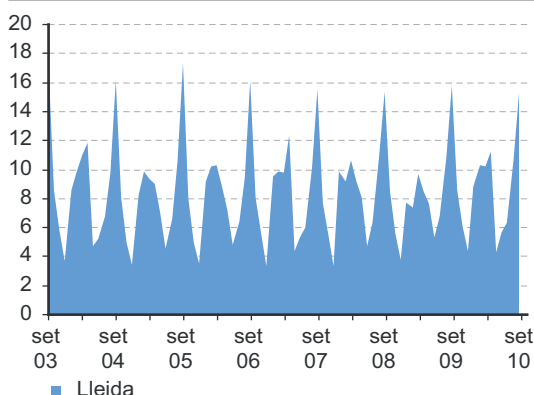
Aquesta heterogènia distribució intraanual es dona també al conjunt espanyol, especialment a la franja del litoral mediterrani i a les Illes Balears, el que determina la importància del clima i de la presència del mar en aquest comportament estacional. Contràriament, a les zones d'interior, per exemple a Madrid, on predomina el turisme de negocis i urbà, i a Canàries, amb un clima més temperat durant tot l'any, no es produeix aquesta desigual distribució. Al nord, Astúries, Cantàbria i Galícia també mostren aquesta tendència a l'estacionalitat.

L'estacionalitat estival és més acusada quan es tracta de viatges d'oci i protagonitzats per estrangers. En el cas del turisme intern, el tipus de viatge que realitzen els residents, de menor duració i a destinacions més properes, en moltes ocasions dintre de la pròpia Comunitat, afavoreix que els viatges es puguin distribuir més homogeniament al llarg de l'any.

5: Per a una anàlisi més detallada a nivell provincial, veure les publicacions de Situació Catalunya Juliol 2008 (Tarragona), Situació Catalunya Gener 2009 (Girona), Situació Catalunya Novembre 2009 (Lleida) i Situació Catalunya Primer semestre 2010 (Barcelona).

Gràfic 25

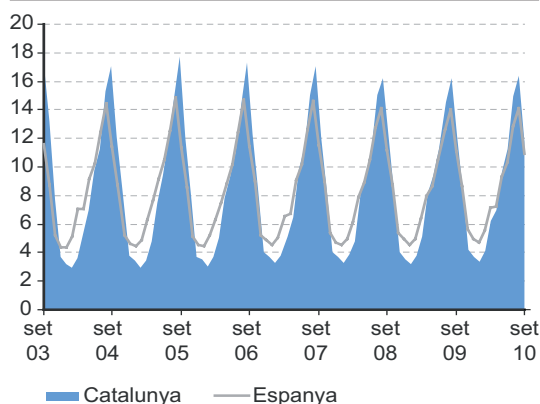
Component estacional de les pernoctacions hoteleres, %

Font: INE i BBVA Research

Gràfic 26

Component estacional de les pernoctacions hoteleres, %

Font: INE i BBVA Research

La celebració de fires i congressos i la potenciació dels creuers possibilita la reducció de l'estacionalitat a Barcelona

D'acord amb l'International Congress and Convention Association, Barcelona ocupa una de les primeres posicions en el rànquing de ciutats més populars del món per a l'organització d'esdeveniments internacionals. L'any 2009 se situà en segona posició darrere Viena, superant París, Berlín i Singapur⁶. Els congressos, les convencions i les fires esdevenen claus per a la ciutat donada la seva repercussió econòmica. Entre 2004 i 2008 tant el número de fires i congressos organitzats com el volum d'assistents s'ha pràcticament duplicat (des de 1.146 fins a 2.196 esdeveniments i des de 360.335 fins a 652.668 participants). A aquest increment d'importància del turisme de negocis, cal afegir el creixement exponencial del turisme de creuers, que s'ha convertit en un dels mercats turístics més importants per a Barcelona, especialment arran els Jocs Olímpics de 1992.

La indústria del creuer a Europa va moure 34 mil milions de dòlars en 2009, i generà gairebé 300 mil llocs de treball, essent Espanya el segon país europeu en el qual més passatgers han embarcat, situant-se per sobre del Regne Unit i per darrere d'Itàlia, segons dades publicades per European Cruise Council (ECC)⁷. L'impacte econòmic dels creuers a Espanya en 2009 ascendí a més de 430 milions d'euros i Barcelona, primer port del Mediterrani i cinquè del món, encapçala el rànquing d'ingressos realitzats per passatgers de creuer, seguida per Balears, Canàries i Màlaga.

Durant 2009, la ciutat comtal acollí més de dos milions d'usuaris i 799 escales, amb un impacte econòmic de més de 200 milions d'euros. Aproximadament la meitat dels passatgers que arriben a Barcelona ho fan en trànsit i l'altra meitat utilitza el port per començar i acabar el seu creuer. La potent infraestructura especialitzada en creuers que han generat les inversions de l'última dècada i la qualitat de servei aconseguida pels diversos operadors instal·lats a Barcelona han permès al Port aconseguir alguns dels premis internacionals que atorga anualment la prestigiosa publicació Dream World Cruise Destinations (el Port de Barcelona s'ha imposat en les següents categories: Port més eficient, Millor Port de turnaround (port de sortida i arribada del creuer), Millor Destinació, Destinació amb les millors excursions i guies, Port amb les terminals més eficients; i aconseguí una segona posició en la millor resposta a les necessitats dels vaixells i el passatge, i en la millora més important en instal·lacions per a creuers).

Amb l'objectiu d'optimitzar l'ús de les instal·lacions de creuers durant tot l'any i de mantenir un flux constant de turistes -amb la corresponent aportació econòmica per a la ciutat-, el Port ha impulsat l'arribada de creuers durant els mesos d'hivern. A més de la reducció d'estacionalitat, s'ha ampliat el ventall d'usuaris d'aquest paquet turístic. L'abaratiment en el preu dels creuers ha possibilitat que altres sectors d'usuaris, tradicionalment exclosos, accedeixin ara a aquest producte vacacional.

6: Veure informe a www.iccaworld.com/newsarchives/archivedetails.cfm?id=1088.

7: Veure informe a www.europecruisecouncil.com/default.asp?ID=4&CID=9&PC=4&DTL=4.

Quadre 7

Evolució de congressos, convencions i creuers

	Congressos i convencions				Creuers			
	N. Actes	V. a/a, %	Assistents	V. a/a, %	Vaixells	V. a/a, %	Passatgers	V. a/a, %
2004	1.146	-	360.335	-	634	-	1.021.405	-
2005	1.353	18,1	343.005	-4,8	691	9,0	1.224.575	19,9
2006	1.303	-3,7	491.028	43,2	706	2,2	1.402.643	14,5
2007	1.775	36,2	629.704	28,2	820	16,1	1.765.838	25,9
2008	2.196	23,7	652.668	3,6	892	8,8	2.074.554	17,5

Font: Ajuntament de Barcelona i BBVA Research

Turisme nacional vs estranger: especificitats pròpies i importància d'una major diversificació geogràfica d'origen

A Catalunya el turisme intern ha tingut, tradicionalment, una presència rellevant, doncs la meitat de l'afluència turística és d'origen nacional, i dintre d'aquest grup, les visites realitzades per catalans van augmentant progressivament la seva importància suposant aproximadament la meitat del total interior, i una quarta part del global. Madrilenys, valencians i andalusos són els nacionals que més visiten Catalunya, segona destinació espanyola en volum de viatgers (18%) per darrere d'Andalusia, i tercera quant a pernoctacions (16%) darrere de Balears i Canàries.

El principal motiu dels desplaçaments dels nacionals a Catalunya és de tipus oci i vacacional (més del 50%), seguit, a distància, per visites a familiars o amics (25%). Negocis i fires ocupa la tercera posició (13%) mentre que els viatges a segona residència són pràcticament residuals (2%). El perfil turístic és principalment de tipus familiar, i la proximitat en els desplaçaments situa el cotxe com el mitjà de transport escollit preferencialment (més del 50% dels desplaçaments es realitzen per aquest mitjà), tot i que l'avió augmenta progressivament la seva presència en els trasllats gràcies, sobretot, a la proliferació de companyies de baix cost.

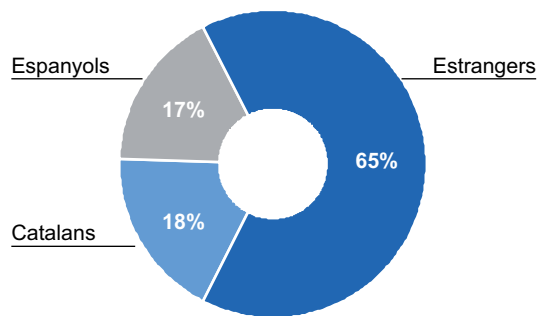
Els estrangers, que suposen l'altra meitat de les visites i més del 65% de les pernoctacions hoteleres, provenen principalment de la UE, especialment de França, Regne Unit i Alemanya. La forta presència d'europaus podria explicar el major ajustament experimentat pel sector a Catalunya respecte les xifres globals facilitades per l'OMT, mentre la major diversificació d'origen (i no només entre els països europeus) dels turistes que vénen a Catalunya respecte dels que tenen per destinació la resta d'Espanya justificaria la base de la menor contracció del turisme internacional en aquesta Comunitat Autònoma. La diversificació geogràfica ha permès un comportament diferencial atès que el conjunt agrupat sota la denominació "altres països", amb més presència a Catalunya, és el que millor comportament ha observat.

L'oci explica més de tres quartes parts dels viatges dels estrangers amb destinació Catalunya, ocupant la segona posició els desplaçaments per raons professionals.

La llunyania geogràfica i l'abaratiment dels vols determina el fort augment experimentat per l'avió com a mitjà de transport, en detriment dels desplaçaments per carretera. En 2009 arribaren als aeroports espanyols més de 55 milions de persones, dels quals 11 milions ho feren a aeroports catalans -la meitat, en companyies de baix cost-. No obstant, aquesta xifra és clarament inferior a la de l'any anterior, principalment per la disminució d'arribades dels seus principals mercats: Regne Unit, Itàlia, i Alemanya (els francesos utilitzen majoritàriament el cotxe), originaren 300 mil passatgers menys que en 2008. En els dos darrers anys, l'aeroport de Barcelona ha registrat una forta contracció en volum d'arribades, respectivament, un 8,0% i un 9,9% menys, mentre els aeroports de Reus i Girona, en canvi, durant 2009 ja registraren xifres positives (respectivament 33,5% i 17,7%).

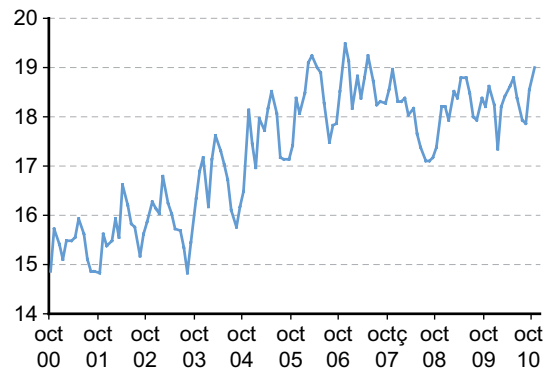
L'organització directa, sense intervenció d'agències turístiques, predomina sobre els paquets vacacionals d'agència estàndards, gràcies, entre d'altres raons, a la consolidació d'Internet i l'extensió del seu ús a totes les parcel·les d'edat, a la possibilitat d'individualitzar el viatge, i a l'estalvi econòmic.

Gràfic 27

Pernoctacions per origen , promig 2000-09

Font: Idescat i BBVA Research

Gràfic 28

Pes aeroports catalans s/Espanya, %

Font: AENA i BBVA Research

Quadre 8

Motiu i característiques dels viatges dels turistes (promig 2001 - 2009, %)

	Transport				Tipus allotjament	
	Carretera	Avió	Tren	Altres	Hotel	Altres
Espanya	67,03	17,72	13,55	1,70	41,88	58,12
Estranger	47,17	48,68	1,02	3,13	50,82	49,18

	Motiu de viatge				Tipus d'organització	
	Oci/ Vacances	Raons Professionals	Visites a familiars i amics	Altres	Directa	Agència i altres
Espanya	52,40	12,99	24,78	9,84	72,69	27,31
Estranger	77,08	11,53	4,51	6,88	75,20	24,80

Font: Idescat i BBVA Research

Oferta d'allotjament turístic: quantitat i qualitat

L'augment de l'oci com a principal motiu de visita a Catalunya, tant a nivell intern com estranger, en detriment d'altres motius com ara visites a familiars i amics determina que augmenti la preferència per l'allotjament en establiments hotelers respecte d'altres èpoques en què predominava l'allotjament domèstic. Els establiments rurals han duplicat la seva importància, però continuen amb una presència pràcticament residual.

A l'agost de 2009 Espanya disposava de gairebé 17 mil hotels que oferien 1,7 milions de places, la meitat de les quals es concentra a Balears, Catalunya i Andalusia. La preferència per l'allotjament hotelier permet el manteniment i l'ampliació del parc català. Catalunya ocupa la segona posició entre les autonomies amb més oferta hotelera (aproximadament el 15% i el 17% dels establiments i de les places), per darrere d'Andalusia en nombre d'establiments i de Balears en nombre de places. Malgrat la crisi, han continuant obrint-se establiments hotelers, a un ritme superior al d'Espanya, i augmentant el volum de places. A finals de 2009 Catalunya tenia registrats 2.800 establiments hotelers amb més de 280 mil places, que suposen més de la meitat de l'oferta de places d'allotjament turístic total, incloent hotels, càmpings i residències rurals, però sense incloure l'oferta en apartaments. Físicament, els establiments hotelers es concentren al litoral, especialment a la Costa Brava (25%), a Barcelona (20%) i a la Costa Daurada (20%). En els darrers 5 anys l'oferta de places ha augmentat sobretot a Barcelona, al Garraf i a les Terres de l'Ebre. A més, la nova oferta es concentra, especialment, en places de categoria alta.

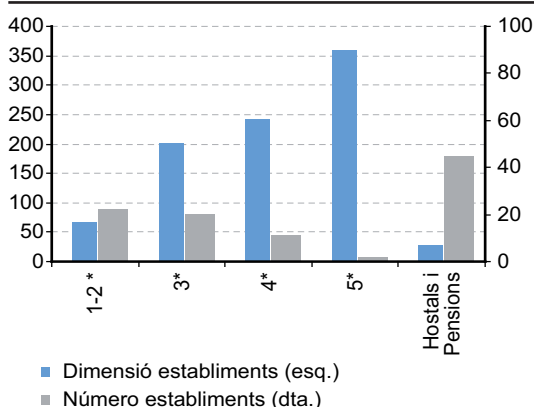
Qualitativament, la gran majoria d'establiments són de categoria baixa-mitjana (hostals, pensions i hotels de fins a tres estrelles), mentre que més del 70% de places són de categoria mitjana-alta. Això permet establir una relació entre la categoria dels establiments i la seva dimensió, de forma que a més categoria, més places. Novament, els establiments de major dimensió es localitzen a la costa de Barcelona i el Maresme, mentre a l'interior, a la muntanya i a les Terres de l'Ebre s'hi concentren els de menor dimensió. Barcelona concentra el major volum d'oferta de places de categoria alta, seguit per la Costa Daurada, on també abunden els de categoria mitjana.

Per origen, els estrangers són la principal clientela dels establiments hotelers. La diferència amb els nacionals radica en la importància encara existent entre aquests últims dels viatges per motius personals a segona residència o a residències de familiars o amics, tot i que aquesta última rúbrica va perdent pes progressivament. L'efecte distància determina, a més, que els estrangers realitzin estàncies més llargues.

La permanència en hotels s'ha mantingut pràcticament estable, mentre els apartaments reduïen la seva ocupació. Amb l'objectiu d'atreure clients, s'ha portat a terme una política de reducció de preus que els ha col·locat a nivells de principis de dècada. Una política de contenció de preus més acusada a Catalunya, amb caigudes superiors al 10% que podria explicar parcialment la menor caiguda de les pernoctacions a la Comunitat. La suma d'ambdues contraccions ha comportat, però, un menor ingrés durant tot 2009. No obstant, la millora conjuntural de 2010 i la recuperació de les xifres d'afluència turística ha permès la recuperació de la rendibilitat del sector. A més, la reducció del cost d'allotjament ha permès derivar part de l'estalvi a un altre tipus de despesa, incidint positivament en la xifra del sector serveis compensant parcialment la debilitat de la demanda interna.

Gràfic 29

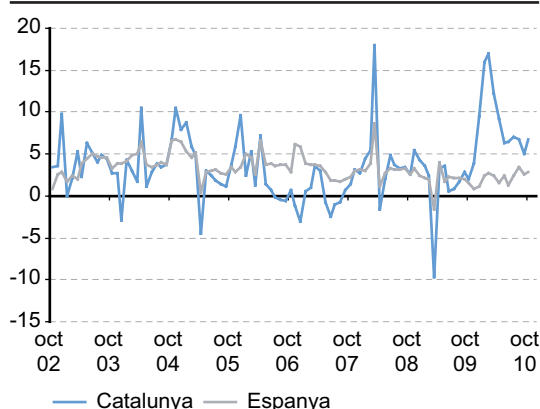
Perfil hotelier per categoria (Promig 2004-2009, %)

Font: Generalitat de Catalunya i BBVA Research

Gràfic 30

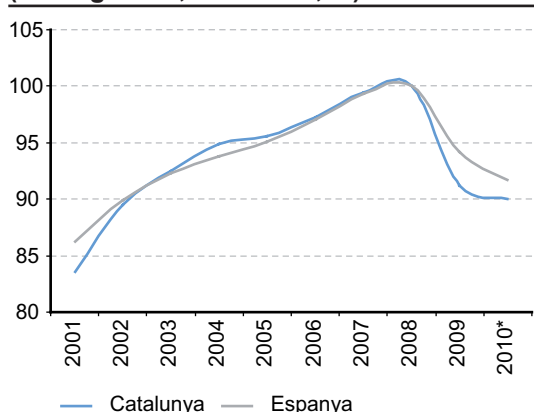
Establiments hotelers: places estimades (Variació interanual, %)

Font: INE i BBVA Research

Gràfic 31

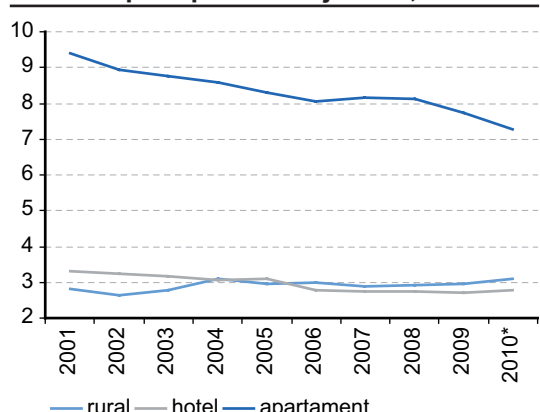
Evolució preus hotelers, (Promig anual, base 2008, %)

* Fins octubre
Font: INE i BBVA Research

Gràfic 32

Catalunya: Estància mitjana, evolució per tipus d'allotjament, dies

* Fins octubre
Font: INE i BBVA Research

Després del fort ajustament de 2009, la incipient recuperació econòmica de 2010 beneficia les xifres turístiques

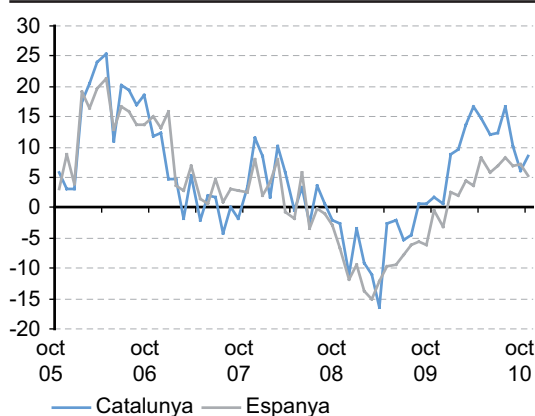
El 2009 fou un any caracteritzat per un fort ajustament en les xifres turístiques, particularment en les referides a turisme estranger, amb caigudes tant en nombre de viatgers (-9,5%) com de pernотacions (-5,9%). Atentent els principals emissors, els fluxos provinents d'Alemanya, Itàlia, Regne Unit i països nòrdics es van contraure per sobre de la mitjana. França se situà lleugerament per sota en volum d'afluència i, contràriament, els suïssos augmentaren les seves pernотacions a Catalunya. Des de l'inici de la crisi, entre 2007 i 2009, a Catalunya s'han comptabilitzat milions de pèrdues en termes de visitants i pernотacions. No obstant, durant els tres primers trimestres de 2010 s'hauria recuperat una part important d'aquesta pèrdua acumulada. Fins el mes d'octubre ha augmentat un 11,2% el volum de pernотacions, sobretot per part d'estrangers, el que equival a un augment de més de 4,2 milions respecte del mateix període de l'any precedent, dels quals gairebé 3,3 milions són forans (el 77,8% del total recuperat). Aquesta recuperació quasi duplica l'experimentada pel conjunt espanyol, que en el mateix interval augmenta només el 6,4% (14,4 milions de pernотacions).

A la millora hauria contribuït, a més de la recuperació econòmica internacional i el no empitjorament addicional en les perspectives, la política de contenció de preus iniciada pel sector com a reclam davant la reducció de la demanda dels dos darrers anys. La pressió a la baixa exercida per la contenció de demanda es pot calibrar a través del grau d'ocupació hotelera que, entre 2007 i 2009, caigué des del 60,8% fins el 53,0%. La bona evolució del 2010 ha permès, però, recuperar aquest índex fins el 58,6%.

Els positius resultats assolits en ambdues variables analitzades durant 2010, viatgers i pernотacions, han possibilitat un augment del personal ocupat en establiments hotelers del 9,9% respecte del període gener-agost de 2009 a Catalunya, i d'un 3,9% més de places hoteleres, percentatges, en tots dos casos, superiors als registrats al conjunt espanyol (respectivament 1,4% i 2,4%). La contractació temporal per cobrir la temporada turística contribuiria a explicar la reducció d'unes dècimes de la taxa d'atur durant el segon i tercer trimestre de l'any, però també és, tradicionalment, un factor de risc per al quart.

Gràfic 33

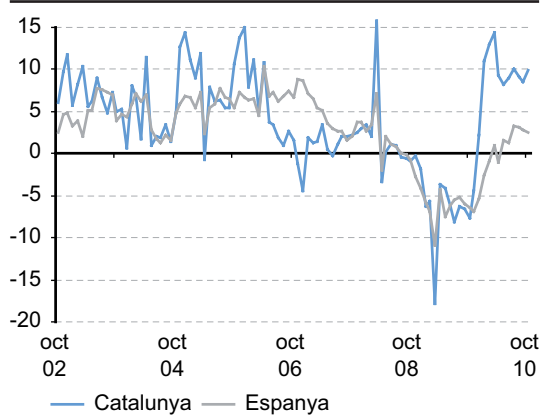
Pernотacions hoteleres a Catalunya (Variació interanual, dades CVE, %)

* Fins octubre
Font: INE i BBVA Research

Gràfic 34

Establiments hotelers: personal ocupat (Variació interanual, %)

* Fins octubre
Font: INE i BBVA Research

L'exploatació turística a Catalunya mostra un comportament positiu a nivell agregat però de diferent intensitat segons les magnituds empresarials de referència

Des de l'any 2001, quan el sector experimentà una contracció en totes les variables, a excepció de la referent a inversió en béns materials, les contraccions han estat molt reduïdes i centrades bàsicament en aquest mateixa rúbrica.

Tant el número de locals destinats a l'acolliment turístic com el personal ocupat ha augmentat quasi permanentment (a excepció d'algun tancament l'any 2006) de forma que des de 2001 fins a 2007 aquestes magnituds han augmentat, respectivament, un 11,3% i un 24,5%. La contractació de personal laboral, però, ha comportat un augment superior de la despesa per sous i salaris, que en el mateix període incrementà més del 73%, i que ha absorbit part de l'increment del volum de negoci que hauria augmentat un 56,4%, contribuint a reduir els marges empresarials.

La inversió bruta en béns materials s'ha mostrat més volàtil, amb períodes de fort creixement (l'any 2002 augmentà un 51,5% la despesa en aquest tipus d'inversió) seguits d'altres de dura contracció. El resultat agregat seria el d'un augment de l'entorn del 13,7%, que indicaria que els millors resultats en termes de xifra de negocis s'haurien destinat més a increments en despesa de personal que no a inversió.

Quadre 9

Sector turístic: principals resultats

	2000	Var. a/a %	2001	Var. a/a %	2002	Var. a/a %	2003	Var. a/a %
Número de locals	44.054	-	45.437	-3,0	46.882	3,2	47.571	1,5
Personal Ocupat	190.402	-	194.049	-1,9	203.318	4,8	206.817	1,7
Volum de negoci, euros	9.429.679	-	9.515.550	-0,9	10.864.058	14,2	11.374.739	4,7
Sous i salaris, euros	1.604.747	-	1.639.326	-2,1	1.875.959	14,4	1.950.529	4,0
Inversió bruta en béns materials, euros	611.806	-	469.599	30,3	711.316	51,5	679.844	-4,4
	2004	Var. a/a %	2005	Var. a/a %	2006	Var. a/a %	2007	Var. a/a %
Número de locals	48.537	2,0	48.844	0,6	48.702	-0,3	49.045	0,7
Personal Ocupat	222.162	7,4	233.895	5,3	236.024	0,9	236.974	0,4
Volum de negoci, euros	12.187.253	7,1	13.193.319	8,3	14.215.151	7,7	14.750.791	3,8
Sous i salaris, euros	2.167.597	11,1	2.333.624	7,7	2.621.128	12,3	2.783.147	6,2
Inversió bruta en béns materials, euros	666.958	-1,9	559.423	-16,1	677.506	21,1	695.804	2,7

Font: INE i BBVA Research

Conclusions i perspectives

Catalunya, tot i ser la principal destinació turística internacional d'Espanya i ocupar una posició destacada entre els principals països receptors, ha de fer front als reptes del nou context internacional, als canvis en els hàbits de consum i al sorgiment de nous competidors turístics

Tot i que el turisme es pot considerar ja un sector madur, i amb perspectives de creixement relativament menors a Europa, per Catalunya és una activitat molt important. Al 2009, el 16,1% dels ocupats del sector serveis es dedicaven a activitats relacionades amb el turisme, el que suposa l'11 % de la població ocupada total. No obstant, aquesta és una activitat en què el nombre de possibles destinacions s'incrementa de forma continuada, i la competència és creixent. Així, pel costat de la demanda el sector s'enfronta a usuaris més exigents, amb nous patrons de consum i que compten amb un major ventall d'alternatives turístiques. Pel costat de l'oferta, nous competidors i noves fórmules turístiques són alhora els riscos i els reptes als quals s'ha d'enfrontar. Aquests factors evidencien la necessitat de transformar, o adaptar, el model de negoci turístic tradicional operatiu fins el moment.

Catalunya, com s'ha pogut observar en aquesta anàlisi, ja és un destí de referència a nivell mundial. A més, està transformant el seu propi negoci turístic, substituint algunes destinacions de platja "pura" per una relació més propera amb el turisme urbà, el que facilita tant la desestacionalització del turisme com l'obtenció de majors rendiments, convertint-se, per tant, en un destí menys dependent d'unes característiques naturals que poden començar a patir, com a tota Europa, una certa degradació. La transformació, per tant, ha de continuar de forma constant però no brusca, ja que Catalunya manté unes condicions geogràfiques i climatològiques, així com facilitats d'accés, que recolzen les seves possibilitats turístiques. Però més enllà d'aquestes, cal avançar en la millora de la competitivitat del sector mitjançant increments en la qualitat i diversitat de l'oferta i en la introducció i/o consolidació de la innovació tecnològica al sector. En definitiva, fets que permetin a les empreses posicionar-se en un entorn cada vegada més competitiu. Entendre i adaptar-se a les tendències globals, comprendre les necessitats i els desitjos dels usuaris, integrar la tecnologia i invertir en productes innovadors i recursos humans són factors fonamentals. Aquestes necessitats de redefinició es recullen al "Pla Estratègic del turisme a Catalunya 2005-2010" publicat per la Generalitat de Catalunya.

La posició de Catalunya és, però, d'avantatge respecte de la majoria de CC.AA. espanyoles. Així Exceltur, la situa en tercera posició (darrere País Basc i Madrid) quant a competitivitat turística a nivell nacional en l'informe "Monitor de competitividad de las comunidades autónomas españolas", en què analitza la capacitat de les empreses per atreure, transportar, allotjar i fer que l'estància del turista sigui satisfactòria. També la situa en les primeres posicions pel que fa a diversificació de productes turístics, accessibilitat i connectivitat per mitjans de transport i atracció de talent, formació i eficiència dels recursos humans. Tots aquests factors s'han d'aprofitar, però la continuació dels fluxos turístics que permetin mantenir el tamany d'aquest sector demanen que l'esforç per ser punters es mantingui.

E. Estimacions en temps real del PIB regional: resultats per a Catalunya

La conjuntura actual de l'economia espanyola, amb un marcat deteriorament de l'activitat econòmica i una àmplia heterogeneïtat regional des del començament de l'actual crisi econòmica, ha posat de manifest la necessitat d'una anàlisi primerenca de l'evolució cíclica de cada economia regional a partir de l'ús d'indicadors que sintetitzin el seu comportament i que, al mateix temps, garanteixin certa homogeneïtat en la seva comparació amb els agregats nacionals. En el període més recent de la crisi, aquesta demanda d'informació s'ha incrementat notablement com a conseqüència de l'existència de tensions de liquiditat que, en absència d'informació més completa i diferenciada sobre les diferents economies regionals, se segueixen materialitzant en un tancament pràcticament indiscriminat per a les emissions de deute de les Comunitats Autònomes (CC.AA.).

A mitjà i llarg termini, aquesta demanda d'informació és parcialment satisfeta amb les estimacions de la Comptabilitat Regional d'Espanya (CNR) publicades per l'INE que faciliten el coneixement de les diferències estructurals entre les diferents regions espanyoles, permetent així entendre bona part del seu comportament a través de les diferents fases cícliques. No obstant això, la seva publicació de caràcter anual i el retard de les estimacions oficials dificulten un seguiment més tèrmic i avançat de les economies regionals. Per exemple, en la data de tancament d'aquest informe (quan l'economia es troba ja en el quart trimestre de 2010), només es coneix la primera estimació de les dades de creixement del PIB per a 2009, mentre que la seva estimació avanç només es coneixerà a mitjan desembre del present. En la mateixa línia, la primera estimació de les dades corresponents a 2010 no estarà disponible abans del 2T11, oferint una valuosa informació estructural però tardana per al seguiment conjuntural. A curt termini, i per a un conjunt reduït de CC.AA. entre les quals es troba Catalunya, els instituts regionals d'estadística publiquen les seves estimacions de la Comptabilitat Trimestral Autònoma (CTA), permetent satisfer de forma més oportuna la demanda d'informació conjuntural. No obstant això, la metodologia de les CTA no és homogènia ni amb la CNR ni amb la Comptabilitat Trimestral d'Espanya (CNTR) en la mesura en què les primeres parteixen de les taules Input-Output autonòmiques i les segones de les taules Input-Output nacionals⁸. En conseqüència, i encara que han de considerar-se com a informació complementària, les CTA no permeten una comparació directa amb les estadístiques per al conjunt de l'economia espanyola ni entre aquestes. Addicionalment, i com succeeix a la CNTR, les estimacions autonòmiques es publiquen amb cert retard. Per a l'economia catalana, en particular, en la data de tancament d'aquest informe es coneix la dada de 2T10 i l'estimació avanç del 3T10, mentre que les dades completes per al 3T10 només es coneixeran a mitjan desembre.

Per atendre a aquest dèficit d'informació en temps real, BBVA Research proposa una metodologia d'estimació del PIB trimestral per CC.AA. consistent amb les estimacions anuals de la CNR i al mateix temps amb les estimacions CNTR per al conjunt de l'economia espanyola. La primera etapa consisteix en l'estimació d'un conjunt de models factorials dinàmics que permeten combinar la informació d'indicadors de conjuntura de cada CC.AA. que presenten diferent freqüència, es publiquen amb diferents retards respecte al període de referència i, en ocasions, no s'observen per a tots els períodes compresos en la mostra. En la segona etapa s'implementa el mètode RAS o ajust biproporcional de matrius que garanteix la consistència agregada de les estimacions⁹. En aquest requadre, es presenta en forma resumida la metodologia dels models factorials dinàmics implementats en la primera etapa d'aquest projecte, així com els resultats preliminars de les estimacions per a l'economia catalana.

8: Vegi's per exemple la nota metodològica de la CTA de Catalunya publicada per l'Idescat.

9: Vegi's M.B. Bacharach, "Estimating Nonnegative Matrices from Marginal Data", *International Economic Review*, vol 6 (1965), pp. 294-310.

Descripció metodològica

Seguint les línies metodològiques que descriuen Camacho i Pérez Quirós (2009), i posteriorment Camacho i Doménech (2010), el model factorial dinàmic implementat es basa en el cas que els indicadors econòmics seleccionats per a cada CC.AA. estan fortament correlacionats entre ells i amb el PIB regional. Per tant, per a cada període t , la taxa de creixement trimestral de l' i -èssim indicador, x_t^i , es descomposa com la suma de dos factors inobservables: un factor comú que recull l'evolució cíclica conjunta dels indicadors, f_t^c , i un factor específic o idiosincràtic que captura la dinàmica pròpia de cada indicador, f_t^i .

$$(1) x_t^i = \beta_i f_t^c + f_t^i$$

Adicionalment, s'assumeix que la dinàmica del factor comú juntament amb la del factor idiosincràtic de cada indicador segueix processos autorregressius d'ordre, respectivament, p i q .

$$(2) f_t^c = \Phi_p^c f_{t-p}^c + v_t^c$$

$$f_t^i = \Phi_q^i f_{t-q}^i + v_t^i$$

on v_t^c i v_t^i són sorolls no observables, independents i no correlacionats serialment.

Com proposen Mariano i Murasawa (2003), si s'aproximen les taxes de creixement del PIB com la suma ponderada de les seves expressions de menor freqüència, el model anterior es pot reescriure en forma d'espai-estat i es pot estimar per màxima versemblança usant el filtre de Kalman, la qual cosa permet solucionar el problema de dades inobservades derivades de la combinació de freqüències, el retard en la publicació de les dades o la inexistència per a una part de la mostra. En el nostre cas, s'aproximen les taxes de creixement anual del PIB (CNR) \bar{y}_t^{CNR} , observables només quan t coincideix amb el quart trimestre d'un any, a partir de les seves taxes de creixement trimestral y_t^{CNR} , que mai arribem a observar, i són inferides amb el filtre de Kalman. En particular, siguin Y_t^{CNR} i \bar{Y}_t^{CNR} el PIB a preus constants del període t , i l'acumulat anual a preus constants fins al període t , tenim que:

$$(3) \bar{Y}_t^{CNR} = Y_t^{CNR} + Y_{t-1}^{CNR} + Y_{t-2}^{CNR} + Y_{t-3}^{CNR}$$

o, equivalentment,

$$(4) \bar{Y}_t^{CNR} = 4 \left(\frac{Y_t^{CNR} + Y_{t-1}^{CNR} + Y_{t-2}^{CNR} + Y_{t-3}^{CNR}}{4} \right)$$

Si la mitjana aritmètica de l'equació (4) pot aproximar-se a partir de la mitjana geomètrica,

$$(4) \bar{Y}_t^{CNR} = 4 \left(Y_t^{CNR} \cdot Y_{t-1}^{CNR} \cdot Y_{t-2}^{CNR} \cdot Y_{t-3}^{CNR} \right)^{1/4}$$

llavors les taxes de creixement anual poden descomposar-se a partir de la mitjana ponderada de les taxes de creixement trimestral. Prenent la quarta diferència dels logaritmes en (4) tenim que

$$(5) \ln \bar{Y}_t^{CNR} - \ln \bar{Y}_{t-4}^{CNR} = \frac{1}{4} \left(\ln Y_t^{CNR} + \ln Y_{t-1}^{CNR} + \ln Y_{t-2}^{CNR} + \ln Y_{t-3}^{CNR} \right) - \frac{1}{4} \left(\ln Y_{t-4}^{CNR} + \ln Y_{t-5}^{CNR} + \ln Y_{t-6}^{CNR} + \ln Y_{t-7}^{CNR} \right)$$

i redefinint aquests termes com $\bar{y}_t^{CNR} = \ln \bar{Y}_t^{CNR} - \ln \bar{Y}_{t-4}^{CNR}$ i $y_t^{CNR} = \ln Y_t^{CNR} - \ln Y_{t-1}^{CNR}$ podem reescriure (5) com segueix

$$(6) \bar{y}_t^{CNR} = \frac{1}{4} y_t^{CNR} + \frac{2}{4} y_{t-1}^{CNR} + \frac{3}{4} y_{t-2}^{CNR} + y_{t-3}^{CNR} + \frac{3}{4} y_{t-4}^{CNR} + \frac{2}{4} y_{t-5}^{CNR} + \frac{1}{4} y_{t-6}^{CNR}$$

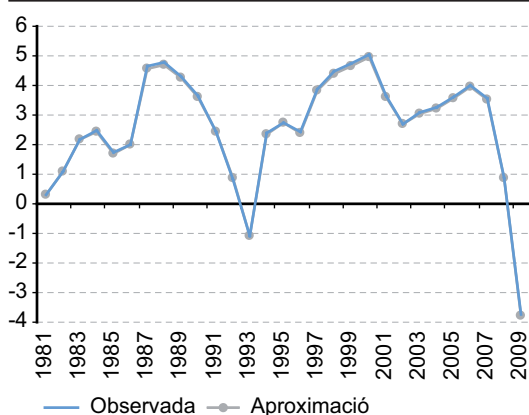
que, com anticipàvem, descomposa les taxes de creixement anual del PIB (CNR) a partir de la mitjana ponderada de les taxes de creixement trimestral.

Tenint en compte que per a les economies regionals no s'observa la taxa de creixement trimestral del PIB (CNR), s'han realitzat dos exercicis per comprovar la bondat d'ajust de l'aproximació anteriorment descrita.

En el Gràfic 35 es mostren les taxes de creixement anual de l'economia espanyola des de 1981 juntament amb l'aproximació derivada a partir de l'equació (6). En el Gràfic 36 es mostren els errors de l'aproximació de les taxes de creixement anual simulades a partir d'un conjunt de 100 economies que creixen anualment entre un rang del -10% i del 10% (això és entre una taxa trimestral entre -2,5%, i el 2,5%). En els dos exercicis s'observa que, per a taxes de creixement anual compatibles amb les registrades en l'economia catalana en les últimes 3 dècades (entre un -4% i un 6% anual), els errors de l'aproximació a partir de l'equació (6) són reduïts. En particular, els resultats indiquen que amb una taxa de creixement anual del -4,1% com la registrada a Catalunya en 2009, s'aproximaria una taxa de creixement del -4,2%.

Gràfic 35

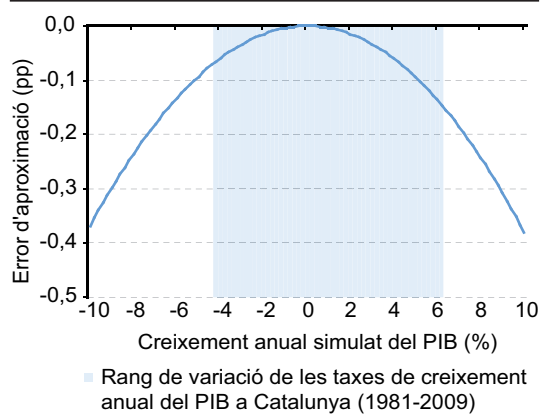
Espanya: creixement del PIB (Variació anual, %)

Font: INE i BBVA Research

Gràfic 36

Simulació dels errors en les taxes de creixement anual aproximades a partir de les taxes trimestrals i l'equació (6)

Font: BBVA Research

Un cop obtinguda la descomposició anterior, es pot expressar la relació entre PIB (CNR) anual, el factor comú trimestral i el seu factor idiosincràtic (reemplaçant 1 en 6),

$$(7) \quad \bar{y}_t^{CNR} = \beta_{y^{CNR}} \left(\frac{1}{4} f_t^c + \frac{2}{4} f_{t-1}^c + \frac{3}{4} f_{t-2}^c + f_{t-3}^c + \frac{3}{4} f_{t-4}^c + \frac{2}{4} f_{t-5}^c + \frac{1}{4} f_{t-6}^c \right) + \left(\frac{1}{4} f_t^{y^{CNR}} + \frac{2}{4} f_{t-1}^{y^{CNR}} + \frac{3}{4} f_{t-2}^{y^{CNR}} + f_{t-3}^{y^{CNR}} + \frac{3}{4} f_{t-4}^{y^{CNR}} + \frac{2}{4} f_{t-5}^{y^{CNR}} + \frac{1}{4} f_{t-6}^{y^{CNR}} \right)$$

de tal forma que el model descrit en les equacions (1) i (2) es pot escriure en forma d'espai-estat i, usant el filtre de Kalman, es poden estimar els factors inobservats, inferir el creixement trimestral del PIB (CNR) i fer previsions en temps real del creixement trimestral dels indicadors inclosos en el model.

Resultats preliminars

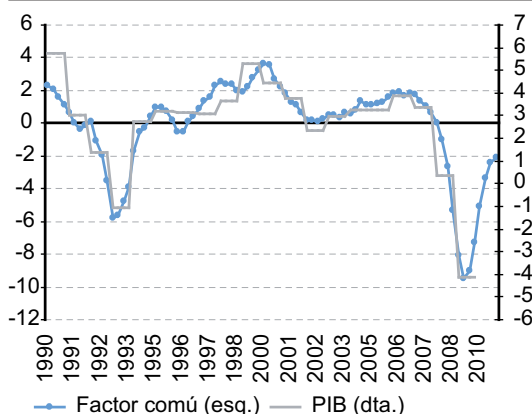
En línia amb els supòsits inicials del model factorial dinàmic descrit en els paràgrafs anteriors, el principal criteri de selecció dels indicadors inclosos en l'estimació va ser que exhibissin una alta correlació amb les taxes de creixement del PIB (CNR). El segon criteri va ser que estiguessin disponibles per a un període mostral relativament ampli, de manera que recollissin suficient variabilitat cíclica¹⁰. Finalment, el tercer criteri va ser que el retard de publicació respecte al trimestre al que fan referència no superés al de la publicació del PIB (CTA) publicat per l'Idescat. Així, els indicadors d'activitat i ocupació utilitzats en aquesta versió del model inclouen l'afiliació a la Seguretat Social, l'Índex de Producció Industrial i el turisme aproximat per les pernoctacions hoteleres. Adicionalment, s'inclou el PIB (CTA) publicat per l'Idescat que, si bé no s'obté amb una metodologia homogènia a la del PIB (CNR) publicat per l'INE, recull una valuosa informació relativa a la variabilitat cíclica de l'economia catalana. Finalment, s'inclouen tant el PIB trimestral del conjunt de l'economia espanyola com el de l'àrea de l'euro. El primer, per capturar tant l'efecte dels fluxos comercials interregionals com la variabilitat cíclica procedent de xocs exògens de demanda comuns a la resta de CC.AA. El segon, per capturar els fluxos comercials internacionals de Catalunya.

10: Atenent a aquest criteri s'han exclòs variables com l'Indicador d'Activitat en el Sector Serveis (IASS) publicat per l'INE que està disponible per CC.AA. només des de 2005.

Quan s'estima el model descrit amb les dades de l'economia catalana conegudes a la data de tancament d'aquest informe, es pot observar al Gràfic 37 que l'evolució interanual del factor comú està en concordança amb els cicles econòmics de l'economia catalana segons les xifres registrades de creixement anual del PIB (CNR) publicat per l'INE. D'altra banda, al Gràfic 38 es recullen les taxes de creixement interanual del PIB (CTA) publicat pel l'Idescat i les del PIB (CNR) interpolades pel model. Com s'aprecia al gràfic, malgrat que la CNR es publica amb freqüència anual, la interpolació ens permet capturar de forma raonable la dinàmica de curt termini del PIB (CNR), estretament correlacionada amb la del PIB (CTA), però que, a diferència d'aquesta última, sí ens permet una comparació directa amb les dades trimestrals registrades per al conjunt de l'economia espanyola o amb les inferides per a d'altres CC.AA.

Gràfic 37

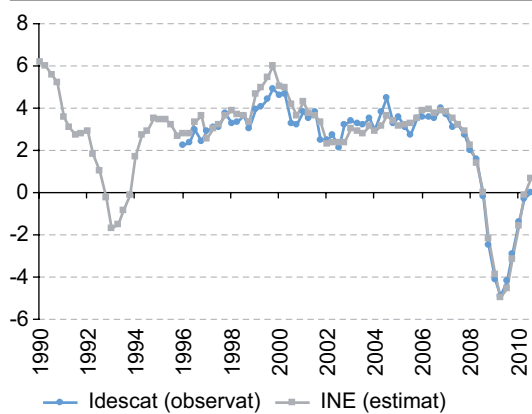
Catalunya: creixement anual del PIB (CNR) i evolució del factor comú (Variació interanual, %)

Font: INE i BBVA Research

Gràfic 38

Catalunya: PIB (Variació interanual, %)

Font: INE, Idescat i BBVA Research

En el Quadre 10 es presenten les estimacions per als coeficients β_i de l'equació (1) -que capturen l'impacte del factor comú sobre les taxes de creixement trimestral de cadascun dels indicadors econòmics seleccionats-, juntament amb les seves desviacions típiques. En tots els casos, les estimacions tenen el signe esperat i són estadísticament significatives, mostrant el caràcter procíclic de les variables autonòmiques i, al mateix temps, la singularitat dels xocs exògens de demanda comuns amb la resta de CC.AA. Juntament amb l'exposició de l'economia catalana al cicle europeu. Convé destacar que les diferències en la magnitud dels coeficients estimats no han de ser interpretades directament com una mesura de les diferències en la capacitat predictiva dels indicadors. En primer lloc, perquè en el nostre cas, i per poder calcular les taxes trimestrals del PIB (CNR), se sostreu la mitjana de les variables durant el procés d'estimació en lloc d'estandarditzar les dades¹¹. Això implica que les diferències en els coeficients recullen part de les diferències en la variància dels diferents indicadors. En segon lloc, perquè el retard en la publicació de les dades també importa en aquest context. Si bé és cert que l'IPÍ podria potencialment tenir un major poder predictiu que el turisme i fins i tot que l'afiliació per al PIB de Catalunya, per a un mateix període de referència les dues primeres variables es publiquen amb un mes d'anterioritat a l'última, aportant així una valuosa informació conjuntural al model de forma anticipada.

Quadre 10

Catalunya: Impacte del factor comú en els indicadors

PIB (CNR)	PIB (CTA)	Afiliacions	IPÍ	Turisme	PIB (Espanya)	PIB (UEM)
0,849	0,720	0,884	1,914	0,566	0,723	0,591
(,056)***	(,061)***	(,096)***	(,332)***	(,28)**	(,039)***	(,057)***

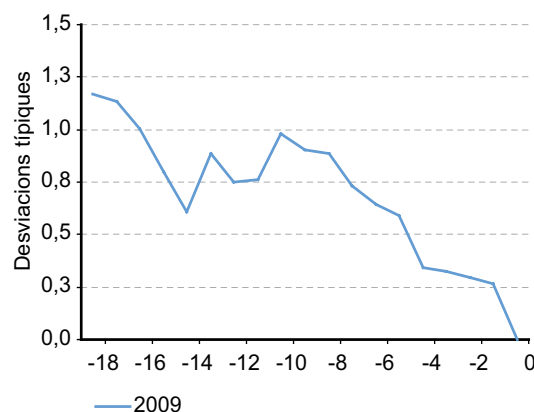
Nota: error estàndar entre parèntesi. * significatiu al 10%; ** significatiu al 5%; *** significatiu a l'1%
Font: BBVA Research

11: Essent el primer procés una condició necessària per a la identificació dels coeficients i el segon una condició suficient.

Encara que els resultats obtinguts de les dades interpolades són satisfactoris, per examinar la capacitat predictiva del model, i explorar l'evolució de les expectatives de creixement de l'economia catalana en 2010 i 2011 a mesura que anem coneixent nova informació, s'ha realitzat un exercici de predicció intramostral. Per a això s'han creat bases de dades per als dies trenta de cada mes des de setembre de 2008 que contenen la informació que es coneixia en cadascun d'aquests moments. A continuació s'ha tornat a estimar el model i s'han fet prediccions per al període 2009-2011 amb cadascuna d'aquestes bases de dades. El Gràfic 39 recull l'error de previsió en cada estimació per al creixement de l'any 2009 en termes de les desviacions típiques de les sèries anuals del PIB (CNR) conegudes fins a la data de l'estimació. Com s'observa en el gràfic, els errors de previsió són cada vegada menors a mesura que s'aproxima el dia de la publicació de la dada del PIB (CNR) ja que es realitzen amb conjunts d'informació cada vegada més amplis. Fa un any, per exemple, s'hagués estimat una contracció de l'economia catalana entorn del 4,3%, 0,2 pp superiors a la publicada al març d'aquest any per l'INE, la qual cosa suposa un error equivalent a 0,3 desviacions típiques del PIB (CNR) conegut fins a 2008. Finalment, en el Gràfic 40 es recullen les previsions en temps real per als anys 2010 i 2011. Com es pot observar, si bé les perspectives de creixement han anat millorant, principalment per al 2010, les previsions més recents del model, en línia amb el nostre escenari central, continuen apuntant a un estancament de l'economia catalana en 2010 i a un creixement molt moderat, en l'entorn de l'1,0%, en 2011.

Gràfic 39

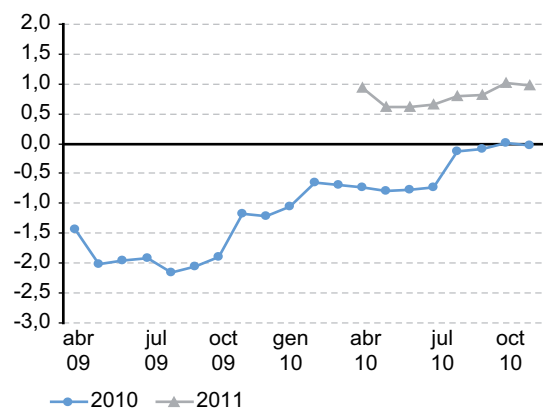
Catalunya: errors de previsió del creixement anual del PIB (CNR) en temps real (t0: publicació de la dada)

Font: BBVA Research

Gràfic 40

Catalunya: previsions del creixement del PIB (CNR) en temps real

Font: INE, Idescat i BBVA Research

Referències

Bacharach, M.B. (1965) "Estimating Nonnegative Matrices from Marginal Data", *International Economic Review*, 6: 294-310.

Camacho, M., i R., Doménech (2010) "MICA-BBVA: a factor model of economic and financial indicators for short-term GDP forecasting", *BBVA Economic Research Working papers*, 1021.

Camacho, M., i Pérez Quirós, G. (2009) "Introducing the Euro-STING: Short Term Indicator of euro area Growth", *Journal of Applied Econometrics*, 25: 663-694.

Mariano, R., i Murasawa, Y. (2003) "A new coincident index of Business cycles based on monthly and quarterly series", *Journal of Applied Econometrics*, 18: 427-443.

Stock, J., i Watson, M. (1991) "A probability model of the coincident economic indicators", a Kajal Lahiri i Geoffrey Moore editors, *Leading economic indicators, new approaches and forecasting records*. Cambridge University Press, Cambridge.

F. Quadres

Quadre 11

Previsions macroeconòmiques: Producte Interior Brut

(Taxes anuals, %)	2007	2008	2009	2010	2011
Estats Units	2,1	0,4	-2,6	2,7	2,3
UEM	2,9	0,3	-4,0	1,6	1,2
Alemanya	2,8	0,7	-4,7	3,2	1,8
França	2,3	0,1	-2,5	1,6	1,4
Itàlia	1,4	-1,3	-5,1	1,1	0,8
Espanya	3,6	0,9	-3,7	-0,2	0,9
Regne Unit	2,6	-0,1	-4,9	1,7	1,9
Amèrica Llatina*	5,8	4,0	-2,4	5,8	4,2
Àsia	5,2	2,1	-0,7	5,6	4,1
Xina	5,3	3,0	-0,6	4,7	4,1
Àsia (ex. Xina)	5,1	2,1	-0,8	4,2	3,8
Món	5,3	3,0	-0,7	4,2	4,1

*Argentina, Brasil, Xile, Colòmbia, Mèxic, Perú, Veneçuela

Data de tancament: 29 d'octubre de 2010

Font: BBVA Research

Quadre 12

Previsions macroeconòmiques: tipus d'interès a 10 anys (promig)

	2007	2008	2009	2010	2011
Estats Units	4,6	3,6	3,2	3,0	2,4
UEM	4,2	4,0	3,3	2,7	2,4

Data de tancament: 29 d'octubre de 2010

Font: BBVA Research

Quadre 13

Previsions macroeconòmiques: tipus de canvi (promig)

Dòlars (\$) per moneda nacional	2007	2008	2009	2010	2011
Estats Units (EUR per USD)	0,7	0,7	0,7	0,8	0,8
UEM	1,4	1,5	1,4	1,3	1,3
Regne Unit	2,0	1,8	1,6	1,6	1,6
Xina	7,6	6,9	6,8	6,5	6,3

Data de tancament: 29 d'octubre de 2010

Font: BBVA Research

Quadre 14

Previsions macroeconòmiques: tipus d'interès oficials (final de període)

	2007	2008	2009	2010	2011
Estats Units	4,3	0,6	0,3	0,3	0,3
UEM	4,0	2,5	1,0	1,0	1,0
Xina	7,5	5,3	5,3	5,6	6,1

Data de tancament: 29 d'octubre de 2010

Font: BBVA Research

AVÍS LEGAL

Aquest document, així com les dades, opinions, estimacions, previsions i recomanacions contingudes en ell, han estat elaborats per Banco Bilbao Vizcaya Argentaria, S.A. (en endavant "BBVA"), amb la finalitat de proporcionar als seus clients informació general a la data d'emissió de l'informe i estan subjectes a canvi sense avís previ. BBVA no assumeix cap compromís de comunicar aquests canvis ni d'actualitzar el contingut del present document.

Ni aquest document, ni el seu contingut, constitueixen una oferta, invitació o sol·licitud de compra o subscripció de valors o d'altres instruments o de realització o cancel·lació d'inversions, ni poden servir de base per a cap contracte, compromís o decisió de cap tipus.

L'inversor que tingui accés al document ha de ser conscient que els valors, instruments o inversions a què aquest es refereix poden no ser adequats per als seus objectius específics d'inversió, la seva posició financera o el seu perfil de risc ja que no han estat preses en consideració per a l'elaboració del present informe, per la qual cosa ha d'adoptar les seves pròpies decisions d'inversió tenint en compte aquestes circumstàncies i procurant l'assessorament específic i especialitzat que pugui ser necessari. El contingut d'aquest document es basa en informacions que s'estimen disponibles per al públic, obtingudes de fonts que es consideren fiables, però aquestes informacions no han estat objecte de verificació independent per BBVA per la qual cosa no s'ofereix cap garantia, expressa o implícita, quant a la seva precisió, integritat o correcció. BBVA no assumeix cap responsabilitat per qualsevol pèrdua, directa o indirecta, que pogués resultar de l'ús d'aquest document o del seu contingut. L'inversor ha de tenir en compte que l'evolució passada dels valors o instruments o els resultats històrics de les inversions, no garanteixen l'evolució o els resultats futurs.

El preu dels valors o instruments o els resultats de les inversions poden fluctuar en contra de l'interès de l'inversor i fins i tot suposar la pèrdua de la inversió inicial. Les transaccions en futurs, opcions i valors o instruments d'alta rendibilitat (high yield securities) poden implicar grans riscos i no són adequats per a tots els inversors. De fet, en certes inversions, les pèrdues poden ser superiors a la inversió inicial, sent necessari en aquests casos fer aportacions addicionals per cobrir la totalitat d'aquestes pèrdues. Per això, amb caràcter previ a la realització de transaccions en aquests instruments, els inversors han de ser conscients del seu funcionament, dels drets, obligacions i riscos que incorporen, així com dels propis dels valors subjacents. Podria no existir mercat secundari per a aquests instruments.

BBVA o qualsevol altra entitat del Grup BBVA, així com els seus respectius directores o empleats, poden tenir una posició en qualsevol dels valors o instruments als quals es refereix aquest document, directament o indirecta, o en qualsevol altre relacionat amb ells; poden negociar amb aquests valors o instruments, per compte propi o aliè, proporcionar serveis d'assessorament o altres serveis a l'emissor d'aquests valors o instruments, a empreses relacionades amb ells o als seus accionistes, directius o empleats i poden tenir interessos o dur a terme qualsevol transacció en aquests valors o instruments o inversions relacionades amb ells, amb caràcter previ o posterior a la publicació del present informe, en la mesura permesa per la llei aplicable.

Els empleats dels departaments de vendes o altres departaments de BBVA o una altra entitat del Grup BBVA poden proporcionar informes de mercat, verbalment o per escrit, o estratègies d'inversió als clients que reflecteixin opinions contràries a les expressades en el present document; així mateix BBVA o qualsevol altra entitat del Grup BBVA pot adoptar decisions d'inversió per compte propi que siguin inconsistentes amb les recomanacions contingudes en el present document. Cap part d'aquest document pot ser (i) copiada, fotocopiada o duplicada de cap manera, forma o mitjà (ii) redistribuïda o (iii) esmentada, sense el permís previ per escrit de BBVA. Cap part d'aquest informe podrà reproduir-se, dur-se o transmetre's a aquells Països (o persones o entitats d'aquests) en què la seva distribució pogués estar prohibida per la normativa aplicable. L'incompliment d'aquestes restriccions pot constituir infracció de la legislació de la jurisdicció rellevant.

Aquest document està disponible al Regne Unit únicament per a aquelles persones a qui pot adreçar-se d'acord amb la Financial Services and Markets Act 2000 (Financial Promotion) Order 2001 i no és per al seu lliurament o distribució, directa o indirecta, a cap altra classe de persona o entitat. En particular aquest document únicament es dirigeix i pot ser lliurat a les següents persones o entitats (i) les que estan fora del Regne Unit (ii) les que tenen una experiència professional en matèria d'inversions esmentades en l'article 19 (5) la Order 2001, (iii) aquelles amb alt patrimoni net (High net worth entities) i aquelles altres a qui el seu contingut pot ser legalment comunicat, incloses en l'article 49 (1) de la Order 2001.

Cap part d'aquest informe podrà reproduir-se, dur-se o transmetre's als Estats Units d'Amèrica ni a persones o entitats americanes. L'incompliment d'aquestes restriccions pot constituir infracció de la legislació dels Estats Units d'Amèrica.

El sistema retributiu del/s analista/es autor/s del present informe es basa en una multiplicitat de criteris entre els quals figuren els ingressos obtinguts en l'exercici econòmic per BBVA i, indirectament, els resultats del Grup BBVA, incloent els generats per la activitat de banca d'inversions, encara que aquests no reben compensació basada en els ingressos de cap transacció específica de banca d'inversions.

BBVA i la resta d'entitats del Grup BBVA que no són membres de la New York Stock Exchange o de la National Association of Securities Dealers, Inc, no estan subjectes a les normes de revelació previstes per a aquests membres.

"BBVA està sotmès al codi de conducta dels Mercats de Valors del Grup BBVA, que inclou, entre d'altres, normes de conducta establertes per prevenir i evitar conflictes d'interès pel que fa a les recomanacions, incloses barreres a la informació. El Codi de Conducta en els Mercats de Valors del Grup BBVA està disponible per a la seva consulta a l'adreça web següent: www.bbva.com / Govern Corporatiu".

Han col·laborat en aquest informe:*Economista en Cap***Rafael Doménech**

+34 91 537 36 72

r.domenech@grupobbva.com

*Espanya***Miguel Cardoso**

+34 91 374 39 61

miguel.cardoso@grupobbva.com

Anabel Arador

+34 93 401 40 42

ana.arador@grupobbva.com

Mónica Correa

+34 91 374 64 01

monica.correa@grupobbva.com

*Europa***Miguel Jiménez**

+34 91 537 37 76

mjimenezg@grupobbva.com

Juan Ramón García

+34 91 374 33 39

juanramon.gl@grupobbva.com

Félix Lores

+34 91 374 01 82

felix.lores@grupobbva.com

*Sistemes Financers***Ana Rubio**

+34 91 374 33 42

arubiog@grupobbva.com

Virginia Pou

+34 91 537 77 23

virginia.pou@grupobbva.com

Pep Ruiz

+34 91 537 55 67

ruiz.aguirre@grupobbva.com

*Escenaris Econòmics***Juan Ruiz**

+34 91 374 58 87

juan.ruiz@grupobbva.com

Camilo Andrés Ulloa

+34 91 537 84 73

camiloandres.ulloa@grupobbva.com

Isabel Mohedano

+34 91 374 62 66

isabel.mohedano@grupobbva.com

BBVA Research*Economista en Cap del Grup***José Luis Escrivá***Economistes en Cap i Estratègies en Cap de les Unitats:**Escenaris Econòmics i Financers i Regulació:***Mayte Ledo**

teresa.ledo@grupobbva.com

*Escenaris Financers***Sonsoles Castillo**

s.castillo@grupobbva.com

*Sistemes Financers***Ana Rubio**

arubiog@grupobbva.com

*Escenaris Econòmics***Juan Ruiz**

juan.ruiz@grupobbva.com

*Regulació i Polítiques Públiques***Maria Abascal**

maria.abascal@grupobbva.com

*Espanya i Europa:***Rafael Doménech**

r.domenech@grupobbva.com

*Espanya***Miguel Cardoso**

miguel.cardoso@grupobbva.com

*Europa***Miguel Jiménez**

mjimenezg@grupobbva.com

*Economies Emergents:***Alicia García-Herrero**

alicia.garcia-herrero@bbva.com.hk

*Anàlisi Transversal Economies emergents***Daniel Navia**

daniel.navia@grupobbva.com

*Pensions***David Tuesta**

david.tuesta@grupobbva.com

*Àsia***Stephen Schwartz**

stephen.schwartz@bbva.com.hk

*Sudamèrica***Joaquín Vial**

jvial@bbvaprovida.cl

*Argentina***Gloria Sorensen**

gsorensen@bancofrances.com.ar

*Xile***Alejandro Puente**

apuente@grupobbva.cl

*Colòmbia***Juana Téllez**

juana.tellez@bbva.com.co

*Perú***Hugo Perea**

hperea@grupobbva.com.pe

*Veneçuela***Oswaldo López**

oswaldo_lopez@provincial.com

*Market & Client Strategy:***Antonio Pulido**

ant.pulido@grupobbva.com

*Equity i Crèdit***Ana Munera**

ana.munera@grupobbva.com

*Tipus d'Interès, Divises i**Matèries Primeres***Luis Enrique Rodríguez**

luisen.rodriguez@grupobbva.com

*Asset Management***Henrik Lumholdt**

henrik.lumholdt@grupobbva.com

*Estats Units i Mèxic:***Jorge Sicilia**

j.sicilia@bbva.bancomer.com

*Estats Units***Nathaniel Karp**

nathaniel.karp@bbvacompass.com

*Mèxic***Adolfo Albo**

a.albo@bbva.bancomer.com

*Anàlisi Macro Mèxic***Julián Cubero**

juan.cubero@bbva.bancomer.com

Interessats dirigir-se a:**BBVA Research**

Paseo Castellana, 81 - 7ª planta

28046 Madrid (España)

Tel.: +34 91 374 60 00 y 91 537 70 00

Fax: +34 91 374 30 25

bbvaresearch@grupobbva.com

www.bbvaresearch.com